

Imidž i medijska reprezentacija Angele Merkel u njemačkom tjedniku Der Spiegel

---

Mlinarić, Paulina

Professional thesis / Završni specijalistički

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:419329>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-20**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Poslijediplomski specijalistički studij Odnosi s javnošću

Paulina Mlinarić

“IMIDŽ I MEDIJSKA REPREZENTACIJA ANGELE MERKEL U
NJEMAČKOM TJEDNIKU DER SPIEGEL”

ZAVRŠNI POSLIJEDIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Poslijediplomski specijalistički studij Odnosi s javnošću

IMIDŽ I MEDIJSKA REPREZENTACIJA ANGELE MERKEL U NJEMAČKOM TJEDNIKU “DER SPIEGEL”

ZAVRŠNI POSLIJEDIPLOMSKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marijana Grbeša-Zenzerović

Studentica: Paulina Mlinarić

Zagreb
rujan, 2023.

IZJAVA O AUTORSTVU

Izjavljujem da sam završni specijalistički rad „Imidž i medijska reprezentacija Angele Merkel u njemačkom tjedniku ‘Der Spiegel’“, koji sam predala na ocjenu mentorici izv. prof. dr. sc. Marijani Grbeši-Zenzerović, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također želim istaknuti da navedni rad nije prethodno publiciran niti upotrijebljen u svrhu ispunjavanja akademskih obveza na ovoj ili bilo kojoj drugoj obrazovnoj instituciji, i da putem njega nisam ostvarila ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16. – 19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Paulina Mlinarić

SAŽETAK

Medijski sadržaj utječe na način na koji ljudi razmišljaju, na percepciju važnih problema društva, ali i na način na koji dodjeljuju odgovornosti za političke probleme. Formiranje političkih stavova i vrijednosti pod utjecajem je medija, s obzirom na to da se osobe u najvećoj mjeri o politici informiraju upravo putem njih. Razvojem medija razvija se i interes stručnjaka iz područja psihologije, sociologije, politologije i drugih društvenih znanosti za načine utjecaja medija na kreiranje stavova i vrijednosti kod konzumenata – posebno onih koji se tiču politike. Teorije objašnjavaju ovaj utjecaj različitim postavkama – kreiranjem agende društvene svakodnevice, oblikovanjem prezentiranih informacija, pa i udešavanjem mišljenja i stavova. Mehanizme kojima se ostvaruje utjecaj na stavove i političko ponašanje osoba objasniti će se jednom od teorija masovne komunikacije u čijoj je osnovi upotreba okvira (eng. *frame*) kao načina uređivanja informacija kojima smo okruženi. Analiza će se bazirati na vodećem njemačkom informativnom političkom tjedniku “Der Spiegel” koji je prepoznatljiv po zanimljivim slikovitim naslovnicama. Stoga će u obzir biti uzete naslovnice na kojima se nalazi “vječna kancelarka” Angela Merkel. Poseban fokus u radu bit će stavljen na utjecaj medija (“Der Spiegel”) jer su mediji nerijetko u funkciji političke propagande.

KLJUČNE RIJEČI: *masovni mediji, imidž, retorika, neverbalna komunikacija, framing, Der Spiegel, Angela Merkel.*

SUMMARY

Media content influences the way people think, the perception of important societal issues, and the way they attribute responsibilities for political problems. The formation of political attitudes and values is under the influence of the media, as individuals largely get informed about politics through the media. With the development of media, the interest of experts in psychology, sociology, political science, and other social sciences grows regarding the ways media impact the creation of attitudes and values in consumers, especially those related to politics. Theories explain this influence through various propositions, such as shaping the agenda of everyday society, forming presented information, and adjusting opinions and attitudes. The mechanisms through which influence on attitudes and political behavior is achieved will be explained with one of the theories of mass communication, based on the use of frames as a way of organizing the information that surrounds us. The analysis will focus on the leading German informative political weekly, "Der Spiegel," which is known for its interesting and vivid covers. Therefore, covers featuring the 'eternal chancellor' Angela Merkel will be considered. Special attention in the work will be dedicated to the influence of the media (Der Spiegel), as media often serve the function of political propaganda.

KEY WORDS: *mass media, image, rhetoric, nonverbal communication, framing, Der Spiegel, Angela Merkel.*

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. DER SPIEGEL.....	3
2.1. Što je DER SPIEGEL?	3
2.2. Povijest DER SPIEGELA.....	4
3. ANGELA MERKEL.....	7
3.1. “Kohlova djevojčica”	8
3.2. “16 Kanzlerinnenjahre”	10
4. TEORIJSKA ODREĐENJA IMIDŽA	12
5. RETORIKA ANGELE MERKEL	15
6. SPECIFIČNOSTI NEVERBALNE KOMUNIKACIJE ANGELE MERKEL	18
7. ISTRAŽIVANJE - PRIKAZ NJEMAČKE KANCELARKE NA NASLOVNICAMA DER SPIEGEL.....	22
7.1. Cilj istraživanja	22
7.2. Uzorak	22
7.3. Interpretacija rezultata.....	25
8. ZAKLJUČAK	57
9. LITERATURA	60
10. PRILOZI.....	65

Popis ilustracija

SLIKE

Slika 1. DER SPIEGEL logo

Slika 2. Naslovna stranica DER SPIEGELA od 7. studenog 1962. prikazuje osnivača Rudolfa Augsteina u Karlsruheu nakon njegova uhićenja u takozvanoj “ aferi SPIEGEL”

Slika 3. Angela Merkel sa svojim mentorom Helmutom Kohlom

Slika 4. Angela Merkel – Nagrada za retoriku

Slika 5. Mozaik “Merkel-romba” pored slogana “Budućnost Njemačke u dobrim rukama”

Slika 6. Angela Merkel nakit

Slika 7. Prepoznatljiv zaštitni znak njemačke kancelarke – sakoi gotovo jednaka kroja, ali raznih boja

Slika 8. DER SPIEGEL naslovnica sukoba

Slika 9. DER SPIEGEL naslovnica “Angela ratnica”

Slika 10. DER SPIEGEL naslovnica “Angela lider”

Slika 11. DER SPIEGEL naslovnica “Angela spasiteljica”

Slika 12. DER SPIEGEL naslovnica “Angela izdajica naroda”

Slika 13. DER SPIEGEL naslovnica “Angela nemoćna”

Slika 14. DER SPIEGEL naslovnica “Angela – jaka žena”

Slika 15. DER SPIEGEL naslovnica “Angela pobjednica”

Slika 16. DER SPIEGEL naslovnica “Mutti Angela”

Slika 17. DER SPIEGEL naslovnica “Oproštaj vječne kancelarke”

1. UVOD

Od samih početaka ljudske civilizacije vanjska politika jedna je od nezaobilaznih i najvažnijih državnih politika i bez nje je nemoguće zamisliti funkcioniranje države. O vanjskoj politici država kao glavnih aktera međunarodnog djelovanja ovisi i ukupnost međunarodnih odnosa (Vukadinović, 2005: 7). Budući da je riječ o složenoj i raznolikoj aktivnosti države, postavlja se pitanje kako na najbolji znanstveni način analizirati takvu politiku. Tko zna, možda se iznenadimo spoznajom da mediji i nisu ostvarili značajan utjecaj na ove političare i da je upravo to ono što ih odvaja od ostatka političkog svijeta. Možda su dosljednost u karakteru i nepokolebljivost one osobine koje krasi analizirane i odabrane političare i koje su njihova temeljna odrednica i indikator njihova utjecaja na ljude, okolinu i društvo u cjelini. Ovo je važno istražiti s obzirom na prirodu političke stvarnosti i svih onih koji se žele baviti politikom nastojeći biti uspješni kao lideri koje će se analizirati u ovom istraživanju te će se moći imati uvid u ono što ih čeka, a moguće je predvidjeti i utjecaj koji bi mediji mogli imati na njih. “Politika i društvo, u širem smislu riječi, kao i političari te ostale moćne elite ovise o informacijama iz medija” (Strömbäck, 2008: 230). Pritom misli na stavove javnosti i društvene trendove kako bi lakše porukama dosegli ciljanoj javnosti. Drugim riječima, mediji posreduju između javnosti i vladinih institucija, izbornih procesa i kreatora mišljenja, stoga politika može biti definirana kao posredovana svaki puta kada su masovni mediji glavni kanal kroz koji političari i praktičari za odnose s javnošću komuniciraju. Posljedično, takvo prikazivanje “stvarnosti” – kakvo se prenosi masovnim medijima, utječe na “stvarnost” – kako ju percipira javnost. Komunikacija se događa uvijek jer je nemoguće ne komunicirati. Čak i kada ne komuniciramo konvencionalnim načinom, mi komuniciramo neverbalno, mimikama i gestama, odjećom, pa čak i šutnjom. Svrha je medija, govoreći o teoriji postavljanja dnevnog reda, “sugerirati o čemu će javnost misliti, ali i sugerirati što će ljudi misliti” (McCombs, 2004:17).

Rad se bavi reprezentacijom bivše njemačke kancelarke Angele Merkel na naslovnica njemačkog tjednika “Der Spiegel”. Kao prva žena na vodećoj funkciji i kao kancelarka maratonskog mandata, ona je već sada materijal za povijesne udžbenike. Pitanje je što će se pisati uz njezino ime? Što je učinila Merkel? Što je ostalo od ere Merkel? Nije usidrila zemlju na Zapadu kao Adenauer, niti progurala euro kao Kohl. Naime, Konrad Adenauer bio je prvi kancelar novoformirane Savezne Republike Njemačke, koji je nakon Drugog svjetskog rata spoznao da se

samo ujedinjenom Europom može postići trajni mir. Nadalje, Helmut Kohl prvi je kancelar ujedinjene Njemačke od razdoblja Weimarske Republike, veliki borac za ujedinjenje Europe te jedna od ključnih osoba u uvođenju eura kao zajedničke valute. Helmut Kohl je također i njemački savezni kancelar s najduljim mandatom od punih 16 godina i četiri tjedna i po tome je rekorder. Angela Merkel je uspjela izjednačiti brojem mandata sa svojim prethodnikom “ocem ujedinjenja”, no rekord joj je izmakao za samo deset dana. Iza njih slijedi Konrad Adenauer s 14 godina dugim mandatom. No, Merkel je možda radikalnije promijenila zemlju svojim političkim stilom od svih njezinih prethodnika. Časopis “Der Spiegel” izabran je za analizu jer ima važnu ulogu u njemačkoj unutarnjoj i vanjskoj politici te se pretpostavlja da može utjecati na imidž i javnu percepciju javnih osoba. Empirijski dio rada bazirat će se na kvalitativnoj analizi sadržaja koja će obuhvatiti odabrane naslovnice na kojima je prikazana najmoćnija žena svijeta – Angela Merkel. Poseban fokus stavljen je na naslovnice koje se bave kriznim situacijama. Naime, Angela Merkel nosi naziv i “krizna kancelarka” s obzirom na to da je njezinu vladavinu obilježio niz kriza. Temeljnu teorijsku podlogu rada čini teorija uokvirivanja (*framing*), kao i koncepti koji se bave rodnim stereotipiziranjem žena u politici. Pomoću sekundarnih izvora u radu će se dati i pregled temeljnih komunikacijskih obilježja bivše njemačke kancelarke.

2. “DER SPIEGEL”

2.1. Što je “DER SPIEGEL”?

“DER SPIEGEL” (“Ogledalo”) vodeći je informativni magazin u Njemačkoj, jedan od najtiražnijih u Europi te najažurnija web stranica s vijestima. Na službenoj je stranici Der Spiegela navedeno da njihovo novinarstvo karakteriziraju dubinska istraživanja, pouzdana kvaliteta i predanost istraživačkom novinarstvu.¹ U mnogim slučajevima četiri, pet ili čak više novinara i dopisnika radi zajedno na jednoj priči. Novinari se prvenstveno koncentriraju na događaje od političkog i društvenog interesa. Rezultat je časopis koji nudi puno pozadinskih informacija, uravnoteženu mješavinu kratkih i dugih članaka, komentara s redovima, glavnih izvješća, foruma za dijalog i raspravu i dubinsko ispitivanje naslovne teme broja. Časopis je poznat po svojim agresivnim, snažnim i dobro napisanim razotkrivanjima vladinih zloupotreba i skandala te po svojoj fotografiji. “Der Spiegel” je poznat po svojoj agresivnoj potrazi za vijestima bez obzira na mir njemačke vlade. Općenito je cijenjen zbog svog izvještavanja o događajima i analize vijesti, kao i zbog svog sažetog pisanja, te se smatra jednim od najboljih tjednika u Europi. Format mu je sličan onom američkih časopisa “Time” i “Newsweek”, iako je obično više nego dvostruko deblji. Od sama osnutka prepoznatljiv je po svojoj specifičnoj ilustraciji – crvenom okviru i bijeloj tipografiji naslovnice “DER SPIEGEL”. Ilustracije nude neobičan uvid u političku povijest.²

Slika 1. DER SPIEGEL logo

Izvor: <https://1000logos.net/der-spiegel-logo/>

---

¹ <https://www.spiegel.de/international/frequently-asked-questions-everything-you-need-to-know-about-der-spiegel-a-789851.html> (pristupljeno 02.02.2023.)

² <https://www.britannica.com/topic/Der-Spiegel-German-magazine> (pristupljeno 2.2.2023.)

Časopis izlazi svakog ponedjeljka i distribuirana se u 172 zemlje. Iz tjedna u tjedan u prosjeku se proda 1,1 milijun primjeraka. Oko 6 milijuna Nijemaca čita "DER SPIEGEL" svaki tjedan, što predstavlja 9 % populacije u dobi od 14 ili više godina. Za one koji su zainteresirani za aktualne događaje, politiku, ekonomiju i kulturu, ovaj se časopis smatra obveznom literaturom u Njemačkoj. Časopis ima više od 470.000 pretplatnika, a taj broj nastavlja rasti. Čitatelji u prosjeku provedu dva sata uz svako izdanje. Više od 14 milijuna ljudi svaki tjedan koristi sadržaj DER SPIEGELA, *online* i tiskano. U redakcijama u Njemačkoj, kao i u više od 20 dopisničkih ureda diljem svijeta, oko 500 novinara DER SPIEGELA izvještava, piše, daje uvide, objašnjava kontekst i daje pozadinske informacije. Izbor članaka DER SPIEGELA dostupan je na internetu svaki tjedan u prijevodu na engleski. Nadalje, sadržaj DER SPIEGELA moguće je čitati i na web stranici, kao i u tiskanom izdanju, putem pretplate, kao i na njemačkim kioscima i glavnim međunarodnim kioscima diljem svijeta.

2.2. Povijest DER SPIEGELA

Do danas je prošlo šest desetljeća kvalitetnog novinarstva njemačkog tjednika "Der Spiegel". Službena stranica pod naslovom "The history of DER SPIEGEL" navodi povijesne činjenice o osnutku i razvoju najtiražnijih novina. Prvi broj DER SPIEGELA pojavio se u subotu 4. siječnja 1947. u Hannoveru kao nasljednik časopisa pod nazivom "Diese Woche" ili "Ovaj tjedan". Izvorni časopis nastao je po uzoru na američke i britanske novinske časopise, a osmislili su ga članovi britanske vojne vlade ubrzo nakon Drugog svjetskog rata kao izlaz koji će njemačkom narodu napokon ponovno pružiti "objektivne vijesti". Šačica mladih njemačkih novinara predvođena Rudolfom Augsteinom doslovno je shvatila ovaj poziv na kritičko novinarstvo, a nisu poštedjeli ni saveznike. Vlada u Londonu oštro je prosvjedovala protiv ovog oblika "prosvjećivanja", kao i tri druge savezničke sile. Nakon samo pet brojeva, Britanci su se riješili problematičnog lista predavši "Diese Woche" Nijemcima. Rudolf Augstein, kojem su dali izdavačku dozvolu, preimenovao je časopis u "DER SPIEGEL" i postao njegov glavni urednik i izdavač.³

---

³ <https://www.spiegel.de/international/six-decades-of-quality-journalism-the-history-of-der-spiegel-a-789853.html> (pristupljeno 3.2.2023.)

“DER SPIEGEL” je stekao široku slavu 1950. kada je tvrdio da je Bonn izabran kao glavni grad Zapadne Njemačke samo privremeno jer su članovi parlamenta bili podmićeni. Kao rezultat toga, njemački Bundestag osnovao je takozvani “SPIEGEL odbor” koji je uzaludno pokušavao rasvijetliti ove tvrdnje. “Afera SPIEGEL” iz 1962. bila je vjerojatno najvažniji događaj u povijesti časopisa i važan test za demokraciju u mladoj Saveznoj Republici Njemačkoj. Jedne noći u listopadu, policija je okupirala novinske i izdavačke urede SPIEGELA, optuživši časopis za izdaju “sustavno, radi vlastite financijske koristi”, kako je tadašnji kancelar Konrad Adenauer trebao izjaviti pred parlamentom, zbog objavljivanja naslovne priče pod nazivom “Ograničena spremnost za obranu”. Priča je bila o NATO vježbi pod nazivom “Fallex”, tijekom koje je postalo očito da je njemačka vojska, Bundeswehr, u jadnom stanju. Vlasti su uhitile Augsteina, kao i glavne urednike časopisa i nekoliko novinara. Augstein je ostao u zatvoru 103 dana. Val prosvjeda zapljusnuo je zemlju i na kraju je postalo očito da je ministar obrane Franz Josef Strauss lagao o svojoj ulozi u aferi, što je dovelo do njegove ostavke. Do danas “DER SPIEGEL” nastavlja razotkrivati skandal i nekorektnost s dalekosežnim posljedicama u svijetu politike i biznisa.⁴

---

⁴ <https://www.spiegel.de/international/six-decades-of-quality-journalism-the-history-of-der-spiegel-a-789853.html>
(pristupljeno 3.2.2023.)

Slika 2. Naslovna stranica DER SPIEGELA od 7. studenog 1962. prikazuje osnivača Rudolfa Augsteina u Karlsruheu nakon njegova uhićenja u takozvanoj " aferi SPIEGEL"

Izvor: <https://www.spiegel.de/international/six-decades-of-quality-journalism-the-history-of-der-spiegel-a-789853.html>

3. ANGELA MERKEL

Biografija Angele Merkel uspješna je priča koju ne mogu svi ponoviti. U Hamburgu je u obitelji Gerlina i Khostera Kasnera 17. srpnja 1954. godine rođena djevojčica koja je dobila ime Angela Dorothea Kasner. No, ne preziva se ni Kasner jer joj je otac Poljak. Njezino pravo prezime glasi Kazmjerčak. Njezini nadimci su “Mutti” (nadimak koji joj je dao narod), “Kasi” (nadimak iz studentskih dana) te “Angie” (nadimak od kuće, nadimak njezinih najbližih). Roditelji su joj bili obrazovani ljudi – majka je bila učiteljica engleskog i latinskog jezika, a otac (luteranski svećenik) nastavnik teologije na sveučilištima u Hamburgu i Heidelbergu. Kad je Angela imala samo nekoliko tjedana, roditelji su se preselili iz dobro hranjene Zapadne Njemačke u Istočnu Njemačku. Dok je još bila na sveučilištu, mlada Angela upoznala je svog budućeg supruga Ulricha Merkela. Vjenčali su se 1977., a četiri su se godine kasnije službeno i rastali (Langguth, 2006: 73).

Angela Kasner je odlična učenica te tako osvaja matematičku olimpijadu, što joj omogućava odlazak na studijski boravak u Sovjetski Savez. Nakon toga, uslijedio je studij fizike u Leipzigu, diploma 1978. te 1986. doktorat na temu “Izračunavanje brzinskih konstanti elementarnih reakcija na primjeru jednostavnih ugljikovodika”, koji je obranila kod svojeg budućeg (drugog) supruga Joakima Sauera. Naime, 12 godina kasnije Angela se udaje za njega. Iako su se poznavali 17 godina, vjenčali su se 1998. godine. Sauer je također kvantni kemičar i profesor (Langguth, 2006: 172).

Merkel je bila prva njemačka “Putinverstehher”, ali samo u doslovnom smislu “ona koja razumije Putina”. Nakon što je u svojim tinejdžerskim godinama jednom izabrana za treću najbolju studenticu ruskog jezika u Istočnoj Njemačkoj, mogla je razmjenjivati ljubaznosti i ne baš ugodne stvari s ruskim vođom bez prevoditelja. I danas s oduševljenjem kaže da je ruski “lijep jezik, pun osjećaja, malo kao glazba, s natruhama melankolije”. U retrospektivi Angela Merkel svoje dobro vladanje jezikom “velikog socijalističkog brata”, kako je državno vodstvo tada rado nazivalo Sovjetski Savez, objašnjava time što je kao dijete često i mnogo razgovarala s vojnicima Crvene armije, stacionarima u Templinu i okolici. S time u vezi osobito se sjeća kako su je neki sovjetski vojnici već tada upozoravali na to da je podjela Njemačke neprirodno stanje i da je ujedinjenje Njemačke samo pitanje vremena (Langguth, 2006: 43).

Nekoliko dana prije Božića 1989., gotovo šest tjedana poslije otvaranja Zida, Merkel je odlučila da će se najprije angažirati u Demokratskom uzletu (Demokratische Aufbruch, DA), koji

je kao stranka nastao 17. prosinca 1990. Ubrzo je Demokratski uzlet postao prvi oporbeni pokret koji je uspio održati pravu stranačku konvenciju i osnovati stranku. Službeno ime stranke glasilo je “DA – socijalno i ekološki”, a usto su pripadnici stranke kao krajnji cilj istaknuli njemačko jedinstvo. Angela Merkel je 1990. u DA-u osmišljavala propagandne letke. Njezin se prvi letak obraćao berlinskim vozačima taksija koje su smatrali osobito važnima u ulozi podnositelja političkih poruka. U to vrijeme DA još nije imao vlastite novine ili medije koji bi mu bili na raspolaganju. Demokratski je uzlet slovio kao politička grupacija koja je uspjela okupiti brojne istaknute intelektualce. Da je pristupila SPD-u, tada bi se nepovratno vezala uz određenu zapadnonjemačku stranačku formaciju, što je ulaskom u DA uspjela izbjeći. U Berlinu u siječnju 1990. godine preuzima posao političke glasnogovornice DA-a (Langguth, 2006: 106).

Iznenadjuć rezultat parlamentarnih izbora, održanih 18. ožujka 1990., u korist Saveza za Njemačku, značio je za Merkel brzi uspon u političkoj karijeri. Unatoč katastrofalnom rezultatu DA-a, postala je zamjenicom vladina predstavnika za odnose s javnošću. Tada je ubrzo shvatila kako će za njezinu daljnju političku karijeru biti važan CDU. Njezin se rad u medijima u DA-u smatrao vrlo uspješnim. Dana 1. listopada 1990. Angela Merkel postala je službena članica CDU-a (kongresa ujedinjenja). Godine 1991. imenovana je ministricom za žene i mlade, a četiri godine kasnije postala je ministrica za okoliš te je na toj poziciji također provela četiri godine. Predsjednica stranke CDU-a postala je 10. travnja 2000. godine, čime je ujedno postala i prva žena koja je na čelu te stranke (Langguth, 2006: 112-113).

3.1. “Kohlova djevojčica”

Njemačko jedinstvo omogućila je politika Konrada Adaneura, Willyja Brandta i Helmuta Kohla, a za to se zauzimala i Angela Merkel. Kohl “Debeli”, kako su ga zvali u Bonnu muškarcu u CDU-u, prepoznatljiv je po sivom ili plavom odijelu i specifičnoj kravati. U prosincu 1990. godine na prvim parlamentarnim izborima u ujedinjenoj Njemačkoj pobijedio je tzv. “kancelar ujedinjenja” Helmut Kohl sa svojim strankama Unije “Mi smo jedan narod”. Angela Merkel oponaša Kohlov politički stil. Od samog početka ulazi u krug ljubimaca tadašnjeg kancelara Helmuta Kohla koji se pak zauzima za karijeru svoje “istočne djevojčice”. Kada je Helmut Kohl u listopadu 1982. postao kancelarom Savezne Republike Njemačke, tada 27-godišnja A. Merkel jedva da je još mogla imati velikih iluzija o stanju u DDR-u. U primanju vodstva CDU-a pod

Helmutom Kohlom, A. Merkel se u najkraćem mogućem vremenu u vladi profilirala kao jedina istočnonjemačka političarka koja je pokazivala potencijal za daljnji razvoj (Langguth, 2006: 85).

Slika 3. Angela Merkel sa svojim mentorom Helmutom Kohlom

Izvor: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-kohls-unterschaetztes-maedchen-a-357997.html>

Kohl je želio popuniti “meki odjel” jednom istočnonjemačkom ženom. Istočna Njemačka i žena bili su njegovi kriteriji. Zvao ju je “mein Mädchen” (“moja djevojka”), misleći pritom na nju kao djevojku u koju se može pouzdati. Kohl je prethodno Ministarstvo za mlade, obitelj i zdravlje, koje su nekoć popunjavale političke alfa životinje poput Rite Süßmuth ili bivšeg glavnog tajnika CDU-a Heinerja Geisslera, podijelio na tri odjela. To mu je dalo priliku da opravda nekoliko tvrdnji o proporcionalnoj zastupljenosti i značajno poveća udio žena u kabinetu. U vladi, koja je proširena na 20 ministara, Kohl je prepustio Angeli Merkel politiku koja je bila namijenjena ženama i mladima. Novinari su se rugali “trozidanoj kući”, a za Merkel, najmlađu i jedinu prividnu ministricu u kabinetu kancelarke Jedinstva, ubrzo su smislili nadimak “Kohlova djevojka” (Bollmann, 2021: 144).

3.2. “16 Kanzlerinnenjahre”

Angela Merkel 2005. prvi je put postala kancelarka. Ostvarila je pobjedu sa sloganom “Iskoristi šanse Njemačke”. Prvi kabinet pod vodstvom Angele Merkel funkcionirao je prilično harmonično. Kao kancelarka zauzela je poziciju osobe koja lebdi nad svime time, nad vladom i nad strankama, odnosno poziciju osobe koja se samo brine o Njemačkoj dok se ostali bave sitnim prepucavanjima. Angela Merkel možda nikada ne bi postala predsjednica CDU-a, a ni njemačka kancelarka, da 22. prosinca 1999. u dnevnom listu “Frankfurter Allgemeine Zeitung” nije objavila članak kojim se emancipirala od Helmuta Kohla. Upravo od Kohla, svoga političkog mentora, “oca njemačkog ujedinjenja”, čovjeka koji je 25 godina vodio CDU, ali i političara koji je godinama njegovao sustav “crnih blagajni” i uporno odbijao odati imena tajnih donatora te tako diskreditirao i sebe, ali i CDU (Langguth, 2006: 228). Tada je Angela Merkel postala “posljednja slamka spasa za CDU”. Ona je cijelo to vrijeme u stranci gledala svoj interes. Naime, otkako je zasjela na čelno mjesto, Merkel više igra na medije, nego na stranku. Mediji su ti koji su je učinili predsjednicom. Tog se recepta za uspjeh nikada nije odrekla.

Njemačka je kancelarka na izborima 2009., pod sloganom “Mi imamo snagu”, ostvarila tek solidan rezultat za CDU te ušla u željenu koaliciju s liberalnim FDP-om koji je u četiri godine mandata maestralno politički nadigrala. Merkel je u tom periodu CDU pomaknula prema centru, preuzimajući mnoge socijaldemokratske, zelene i liberalne politike kao vlastite, pa su se politički suparnici žalili kako ona provodi njihovu politiku i za to dobiva kredit kod birača.⁵

Merkel je na izborima 2013. za CDU ostvarila izvrstan rezultat od 41.5 %, ali je FDP nakon šezdeset godina ispao iz Bundestaga pa je Merkel opet sklopila veliku koaliciju s SPD-om. Bio je to trenutak njezine najveće političke moći. Dobila je ogromnu podršku za treći kancelarski mandat i već je bila ovjenčana nadimkom “Mutti” – s jedne strane ironičnim izrazom, a s druge strane izrazom punim strahopoštovanja. “Znate me” – upravo je s tim sloganom Angela Merkel pobijedila u predizbornoj kampanji 2013. godine.⁶

---

⁵ <https://www.theguardian.com/world/2021/sep/22/16-years-in-16-words-the-sayings-that-sum-up-merkels-germany> (pristupljeno 9.2.2023.)

⁶ <https://www.politico.eu/article/germany-election-angela-merkel-journey-from-madchen-to-mutti/> (pristupljeno 17.2.2023.)

Slogan koji se koristio tijekom predizborne kampanje Angele Merkel 2017. nije mogao proći provokativnije i uspješnije. Bio je to vrhunac strategije koja se nije oslanjala na sadržaj, već isključivo na osobu i uspavlivanje konkurencijom. Mjereno brojem mandata, Merkel je bila na vrhuncu moći. Merkelin dijamant kao veliki poster najneobičnija je kampanja *#fedidwgugl* – “Za Njemačku u kojoj živimo dobro i sretno”. Bilo je to sasvim dovoljno za izbornu pobjedu. Merkel je 2018. dala ostavku na mjesto šefice CDU-a te najavila da će odraditi četvrti kancelarski mandat do kraja i povući se iz aktivne politike.⁷

Osim što je prva žena na toj poziciji, ujedno je i druga kancelarka s najdužim mandatom. Bila je na vlasti 2005. – 2021., sveukupno 16 godina. Od političke PR-ovke napredovala je sve do zastupnice CDU-a, a zatim je postala ministrica za žene i mlade. Nakon toga je postala ministrica Ministarstva okoliša, zaštite prirode i sigurnosti nuklearnih reaktora, tajnica stranke, predsjednica stranke, a na koncu i kancelarka Njemačke. Upravo Angela, kao autentična svjedokinja podijeljenosti zemlje, utjelovljuje vrijeme Njemačke Demokratske Republike i ujedinjenja.

---

⁷ <https://www.tagesspiegel.de/politik/keine-polizisten-und-pfleger-cdu-wahlplakate-zeigen-partei-mitglieder-statt-echter-menschen/27395578.html> (pristupljeno 17.2.2023.)

4. TEORIJSKA ODREĐENJA IMIDŽA

Riječ imidž nastala je od latinske riječi *imago*, što znači ‘slika’, dok u engleskom govornom području može značiti ‘slikovito prikazivanje, crtanje, zorno prikazivanje i sl’. S druge strane, u hrvatskom se govornom području riječ imidž povezuje s ugledom, izgledom ili zaštitnim znakom. Ipak, smatra se kako nijedna hrvatska riječ ne može zbog svojih manjkavosti zamijeniti izvornu riječ (Skoko, 2004: 23-24).

Prema Rječniku marketinga (1993), “imidž tvore tri sastavnice – percepcija, sam imidž i stajalište. Percepcija podrazumijeva proces kojim pojedinac prima, interpretira i odgovara na podražaj iz okoline, imidž čini skup percepcija o objektu, a stajalište predstavlja organizaciju uvjerenja, značajki i motiva povezanih s objektom podražaja” (Skoko, 2009: 27).

Ukratko rečeno, *image* se može definirati kao dojam, slika, predodžba, kao kompleksna doživljajna struktura stajališta, mišljenja, uvjerenja, predrasuda i ranijih iskustava koju o određenom proizvodu, poduzeću, čovjeku ili državi ima neka javnost (potrošači, birači, gledatelji ili drugi akteri u komunikacijskim, tržišnim ili nekim drugim aktivnostima) (Skoko, 2004: 24).

Prvi je uvjet za oblikovanje *imagea* “poznavanje dotičnog subjekta – bilo da je riječ o pojedincu, organizaciji ili državi – jer je *image* u svojoj biti svojevrsna refleksija njihove osobnosti, odnosno identiteta u različitim javnostima. Tako je od presudne važnosti za raširenje pojma *image* bio razvoj medija: tiska, fotografije, visokotiražnih magazina, filma, radija, televizije... Tako su slike koje okružuju ljude postale presudne za formiranje njihove svijesti i njihovo ponašanje. Ljudi su se počeli prilagođavati novostvorenim standardima i imitirati viđene, odnosno nametnute ideale ili se uživljavati u zadane predodžbe” (Skoko, 2004: 25).

Jedna je “Mutti”. Godinama su joj njemački i zapadni mediji tepali da je “Mutti” – majka Njemačke i čitave Europe – i proglašavali je “najmoćnijom ženom svijeta”. Merkel je dvaput udavana, nema djecu te dolazi iz Istočne Njemačke. Ona je majka nacije, utjelovljuje običnog građanina i brani njemačke interese.

“Kohlova djevojka” postala je “Mutti”, kako su je ubrzo prozvali, osobito među demokršćanima s konzervativnog stranačkog krila, barem otkad se Merkel na stranačkoj konferenciji CDU-a u Stuttgartu 2008. predstavila kao štedljiva “švapska kućanica”. Odjeknula je

i insinucija da žena bez djece ima želju za odgojem djece, koju nije mogla zadovoljiti kod kuće, pa se sada iskaljuje na oko 80 milijuna Nijemaca. Međutim, oni koji su koristili izraz “Mutti”, nisu se proslavili. Prikazani su kao da je CDU ili čak njemačko stanovništvo skup djece koja cmizdre i trebaju razum vodeće majke (Bollmann, 2021: 283).

“Muttivation” je kovanica složena od riječi Mutti (mama) i motivacija, a njome njemačka nogometna reprezentacija pokazuje koliko cijeni podršku svoje kancelarke. “U Njemačkoj je kancelarka cijenjena i zbog toga što je jedan od najupornijih i najstrastvenijih obožavatelja nogometa i reprezentacije. Kad god je bila u prilici, i Angela bi navratila u svlačionicu ohrabriti reprezentativce i zaželjeti im sreću. Angela je, kao i svi istočni Nijemci, pratila sportske uspjehe svoje zemlje, a nogomet je bio nacionalni sport. Jednom je rekla da je njemačka nogometna reprezentacija “vedra, puna entuzijazma i fer – i zbog toga odličan ambasador njemačkih vrijednosti.”⁸

Za riječ godine 2015. proglašen je pojam “merkeln”, u prijevodu nešto kao ‘merkeliti, postupati kao Merkel’. Njemačka enciklopedija “DWDS” navodi kako kritičari u njemačkoj tumače “merkeln” kao ‘ostati neupadljivo tih, odugovlačiti i ne djelovati pred krizom’. Isto tako ‘ne izražavati se ili se samo nejasno izražavati o važnim, hitnim političkim pitanjima i izbjegavati ili odgađati donošenje neugodnih odluka’.⁹

Merkel oblikuje naše vrijeme svojom političkom metodom – predviđa i analizira oštrinom britve odnos snaga u političkom polju s kojim se mora povezati. Ovisno o tome koliko pozornosti i strasti tema pobuđuje te koliko krizno izgleda političko okruženje, Merkel određuje zamislive političke koridore djelovanja. Kancelarka gotovo uvijek pouzdano odabire koridor koji obećava najveće moguće izbjegavanje političkih sukoba.¹⁰

Angela Merkel prometnula se u ikonu feminizma, unatoč tome što se tijekom mandata nije previše bavila pravima žena. No, svojim uspjesima u svijetu, kojim inače dominiraju muškarci, prometnula se i u pravu ikonu feminizma. Na početku nisu vjerovali da žena može biti predsjednica vlade. Merkel je 2005. izabrana za kancelarku, položaj koji nikada prije nije imala žena. Helmut

---

⁸ <https://www.gloria.hr/gl/scena/price/jedna-je-mutti-nakon-16-godina-europa-ostaje-bez-angele-merkel-skromne-kceri-luteranskog-svecenika-i-prosvjetne-radnice-15104316> (pristupljeno 2.3.2023.)

⁹ <https://www.dwds.de/wb/merkeln> (pristupljeno 2.3.2023.)

¹⁰ <https://www.nd-aktuell.de/artikel/1060269.der-merkelismus-und-die-linke.html> (pristupljeno 9.3.2023.)

Kohl zvao ju je “mein Mädchen” (‘moja djevojka’, u smislu, ‘djevojka u koju se mogu pouzdati’). “To valjda početkom devedesetih nije zvučalo tako pokroviteljski kao omalovažavanje mlade žene u politici.”¹¹

Naposljetku, s tijesnim izborom Merkel za Bundeskanzlerina, bura je oko nje kao osobe izbljedadela i nakon nekih uspjeha u vanjskoj politici i diplomaciji, u vrijeme izbora (ožujak, 2006.) ona je vodeća u njemačkim političkim anketama. Nijemci su 2005. izabrali riječ “Bundeskanzlerin” za najbolju riječ godine i moguće je da u javnom mnijenju njezin učinak kao šefice države sada ima prednost nad radom nje kao žene (van Zoonen, 2006: 297).

Ženska slavna osoba ostaje primarno izgrađena na izgledu tijela, a nestabilnost promjenjivog izgleda nije vrsta pouzdane slike koju bi političarka htjela projicirati za sebe. Stoga većina pojmova slavne ženske osobe ne prelazi lako na političko polje. Žene su primorane maskirati svoju ženstvenost i oponašati muškarce, inače će optužbe da su neozbiljne, koketne i – što je najgore – raspuštene, biti njihova sudbina. Jedini ženstveni model dostupan ženama u politici bio bi onaj majke, koji se povezuje s mitovima o ženstvenosti kao brizi (van Zoonen, 2006: 292).

Tisak je kudio Merkel zbog njezine nespremnosti da eksplicitno prihvati svoj spol kao odrednicu svoje kandidature, da razgovara “kao žena” sa ženama kao biračima i da ih mobilizira u svoje ime preko stranačkih linija. Unatoč tome, kako su se izbori približavali, Merkel je odgovorila na zahtjeve za takvim javnim priznanjem svog spola, dajući intervju ne samo masovnim ženskim časopisima kao što su “Brigitte” i “Cosmopolitan”, već i feminističkom časopisu “Emma” koji je slavio identitet nje kao žene (Farree, 2006: 97-98). Bez obzira na to koliko je nefeministička njezina politička pozicija, Merkel je nasljednica Zelene politike u Njemačkoj i ženskog pokreta diljem svijeta (Farree, 2006: 105).

---

¹¹ <https://www.gloria.hr/gl/scena/price/jedna-je-mutti-nakon-16-godina-europa-ostaje-bez-angele-merkel-skromne-kceri-luteranskog-svecenika-i-prosvjetne-radnice-15104316> (pristupljeno 9.3.2023.)

5. RETORIKA ANGELE MERKEL

Retorika i politika povezane su još od antike. Političar ovisi o svojim govorničkim sposobnostima i bez retorike nema politike. Postavlja se pitanje: „Što dobar političar – govornik mora znati? Mora znati koristiti pravi argument na određeni protuargument, pravu figuru na pravome mjestu, mora znati kako govor započeti, a kako ga završiti, mora znati kako zainteresirati publiku i kako je uvjeriti. Također, mora znati kako sebe što bolje govorom predstaviti, kako pokazati stručnost, ali i osobnost, odlučnost, pa i duhovitost. Retorika je disciplina koja uči i kako logički povezivati i zaključivati, kako razmišljati, kako biti originalan i kreativan u osmišljavanju ideja i kao takva disciplina ona je nužna. „Govorničkim vještinama i sposobnošću uvjeravanja političari postižu svoje ciljeve, dobivaju izbore, argumentiraju odluke, uspostavljaju dobre unutarnje i vanjskopolitičke odnose”. Način govora sastavni je dio i njihova imidža“ (Kišiček i Stanković, 2014: 9-10).

“Angela Merkel je kraljica generaliziranja.” Omiljena joj je riječ “mi”, što njezinoj publici nije uvijek uvjerljivo jer ne uspijeva izgraditi most od “onih gore” do ljudi. Kad ne može biti sigurna u potporu ljudi, pribjegava svojoj drugoj omiljenoj riječi – “muškarac”. Njezina treća omiljena riječ kada želi jasno prenijeti poruku glasi – “zajedno”. Angela Merkel savladala je metodu ciljne rečenice. Ona traži retorički cilj i ide prema njemu. Na svakih tisuću Merkelinih riječi dolazi sedam brojeva, što je izuzetno malo. Kancelarkin stil govora također slijedi cilj efektivnosti. Ona koristi intenzifikacijske čestice: najviše, apsolutno, potpuno, izuzetno, najbolje moguće. Isto tako, koristi puno glagola i prilično malo imenica. Ona ponekad koristi nekoliko priloga u nizu, često i do četiri – “inače će biti opet” ili “ponekad možda nešto”. Time pokušava ujednačiti svoju prezentaciju.¹²

“Merkeline su rečenice čak često i gramatički neispravne. Ona ne govori spremno u govorima koji izlaze u tisku, već se služi relativno jednostavnim izborom riječi. Optužba da je Merkel bez emocija jednostavno nije točna u odnosu na njezino jezično izražavanje. Naprotiv, ono je simpatično i vrlo često “toplo”. Emocije se rijetko javljaju tijekom govora, a kada se pojave, kontrolirane su, dok ona pritom ostaje autentična kontrolirane su, dok ona pritom ostaje autentična.

---

¹² <https://www.manager-magazin.de/politik/deutschland/bundestagswahl-angela-merkel-im-rhetorik-check-a-1162412.html> (pristupljeno 11.3.2023.)

Ne radi prečesto pauze i ne ostaje bez daha u dugim govorima. Neformalan jezični stil njezin je zaštitni znak.”¹³

Merkelina omiljena riječ za upravljanjem moći je “morati”. “S ‘moramo’ formulirate ono što je prijeko potrebno ako ne želite živjeti s negativnim posljedicama ako stvari ispadnu drugačije. Tako, na primjer, svi moramo jesti, piti, spavati i tako dalje. Angela Merkel se ne smatra nadarenim govornikom. Kad se nabrajaju posebno talentirani govornici u politici, Merkel nikada nije među njima. Drugi vrhunski političari poput bivšeg američkog predsjednika Baracka Obame uspijevaju svojim riječima iščupati ljude iz njihovih fotelja.”¹⁴

“Znamo vrijednost slobode.” Njezin tadašnji govor bio je govor za slobodu – usmjeren prema budućnosti, ohrabrujuć, optimističan i poticajan. Rijetko je kada Merkel postala toliko emotivna u svojim govorima od 2000. godine. No, dogodio se jedan događaj koji se može smatrati vrhuncem njezine karijere. Godine 2011. Barack Obama uručio je Angeli Merkel Medalju slobode, najveće civilno odlikovanje koje se dodjeljuje predsjedniku Sjedinjenih Američkih Država. Za ceremoniju dodjele Obama je pozvao kancelarku u ružičnjak Bijele kuće i proslavio je riječima: “Odajemo počast Angeli Merkel ne samo zato što joj je uskraćena sloboda, već i zbog onoga što je postigla svojom slobodom. Bila je odlučna u namjeri da konačno ima riječ i otišla je u politiku. Uspinjala se u ljestvici i postala prva istočna Njemica koja je stala na čelo ujedinjene Njemačke. Prva žena kancelarka u njemačkoj povijesti i elokventan glas za ljudska prava i dostojanstvo u cijelom svijetu.”¹⁵

Dan nakon njezina kontroverznog verbalnog napada na saveznu vladu u Washington Postu, Angeli Merkel u Berlinu je u veljači 2003. godine uručena nagrada za retoriku te joj je odana počast za “Žensku osobnost 2002.” Jedna je od “izvanrednih govornica” u Parlamentu te je hvale time što žene govore “drugačije” od muškaraca. Iako su je u početku gledali s velikom dozom zlobe jer je žena, ona se afirmirala, a ništa nije uspješnije od uspjeha.¹⁶

---

¹³ <https://www.manager-magazin.de/politik/deutschland/bundestagswahl-angela-merkel-im-rhetorik-check-a-1162412.html> (pristupljeno 11.3.2023.)

¹⁴ <https://www.politik-kommunikation.de/politik/worte-auf-der-goldwaage/> (pristupljeno 11.3.2023.)

¹⁵ <https://www.politik-kommunikation.de/politik/worte-auf-der-goldwaage/> (pristupljeno 11.3.2023.)

¹⁶ <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/auszeichnung-fuer-angela-merkel-das-schweigsame-rhetoriktalent-a-237138.html> (pristupljeno 11.3.2023.)

Slika 4. Angela Merkel – Nagrada za retoriku

Izvor: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/auszeichnung-fuer-angela-merkel-das-schweigsame-rhetoriktalent-a-237138.html>

Biografi kažu da je “život u policijskoj državi naučio Merkel skrivati svoje osjećaje i namjere iza pokeraškog lica. U politici joj je pomogao i oprezni nastup, suzdržanost i zatvorenost – neki to čak nazivaju poker licem – što je vjerojatno nesvjesno usvojila živeći u zemlji Stasija, surove istočnonjemačke tajne policije pred kojom nitko nije bio siguran. Kritizira je se da nema ‘veliku viziju’ i da predugo promišlja o problemima prije nego zauzme stav. No, u nekoliko je navrata djelovala hrabro kad je osjetila da mišljenje naroda ide u tom smjeru.”¹⁷

Glasačima nikada nije smetala Merkelina nezainteresiranost za diskurs. Naprotiv, kancelarka nikada nije intenzivnije objašnjavala svoju politiku kao u izbjegličkoj krizi. Išla je u *talk showove*, a o svojim motivima govorila je u podužim intervjuima. Na kraju je upotrijebila fraze koje su se urezale u sjećanje: “Mi to možemo.” ili: “Onda ovo više nije moja zemlja.”¹⁸

---

¹⁷ <https://www.croexpress.eu/10-godina-mutti-merkel-pragmaticna-politicarka-i-dalje-vrlo-popularna/> (pristupljeno 11.3.2023.)

¹⁸ <https://www.spiegel.de/spiegel/angela-merkel-essay-ueber-die-mutter-der-nation-a-1191424.html> (pristupljeno 11.3.2023.)

6. SPECIFIČNOSTI NEVERBALNE KOMUNIKACIJE ANGELE MERKEL

Neverbalna komunikacija vrsta je komunikacije koja otkriva mnogo više od onoga što je izrečeno nekom porukom. Kada se govori o neverbalnoj komunikaciji tada se misli ponajprije na pokrete ruku, izraze lica, stav tijela, pokrete očiju, ton glasa, ali i udaljenost i usmjerenost tijela. Također, neverbalni se znakovi koriste i da bi se zamijenila verbalna poruka. Kada iz nekog razloga nije pristojno nešto izraziti riječima, tada se koriste neverbalni znakovi poput uzdaha ili preokretanja očiju. Neverbalni znakovi tako mogu određivati i cijeli tijek nekog razgovora, ali mogu se koristiti i kada se želi suprotstaviti verbalnoj komunikaciji. U većini slučajeva nismo ni svjesni da naše tijelo šalje drugačije znakove od onih koje smo izrekli. Stoga ljudi uvijek više povjerenja daju neverbalnoj poruci jer je ona većinom nesvjesna i iskrena te otkriva stvarno stanje govornika (Rijavec, Miljković 2002: 5-8).

Njemačka kancelarka prepoznatljiva je po tome što je “štedljiva u gestama, mimici i velikim riječima. Nekad ju je to činilo neuglednom Kohlovom djevojčicom s Istoka, danas je to njezina snaga. Kancelarkine pojave potpuno su bestjelesne: ona je tu, ali ne skreće pažnju na sebe, niti na detalje. Pojavi se, kaže nekoliko riječi, a zatim odlazi. Ona ismijava one koji se žele sprdati s njom. Razvoj tijekom godina može se vidjeti u njezinoj prisutnosti, držanju i gestama. Na početku karijere držala se pogrbljeno, sada je uspravna. Cijelo vrijeme djeluje neupadljivo. Za retorički uspjeh odlučujuć je način, prava ravnoteža između osobe i uloge.”¹⁹

Angeli Merkel trebalo je neko vrijeme da riješi problem držanja ruku, a malo je duže trebalo da to javnost zapazi. Čak se i muškarci koji se redovito pojavljuju u javnosti susreću s istim problemom – kamo s rukama kada ne pričate i ne gestikulirate sami, već slušate ili pozirate za fotografiju? Možete pustiti da vam ruke nemotivirano vise, možete ih sklopiti obrambeno, možete prekriziti ruke kao u molitvi. Ništa od ovoga ne izgleda dobro. Tako je kancelarka u stajaćem položaju počela stiskati vrhove prstiju i stavljati ruke u oblik dijamanta, čime pokazuje određenu ljubav prema simetriji. Ta joj je gesta također pomogla da se uspravi; u ovoj se pozi gornji dio tijela automatski drži uspravnim. Sugestija za takvo držanje bila je povezana s Merkelinom

---

¹⁹ <https://www.manager-magazin.de/politik/deutschland/bundestagswahl-angela-merkel-im-rhetorik-check-a-1162412.html> (pristupljeno 11.3.2023.)

sestrom terapeutkinjom. Druga je teorija pripisala ideju PR agenciji, dok je istovremeno i fotograf Sterna tvrdio da je tijekom snimanja 2002. godine predložio upravo ovaj položaj ruku predsjednici CDU-a. Osim toga, ubrzo su kružile manje-više nejasne teorije i pitanja o tome kakve tajne znakove kancelarka pokušava poslati. “Merkel-romb” ubrzo je šira javnost prepoznala kao simbol kancelarkine pouzdanosti, koja je mirna sama sa sobom, a ubrzo je postao još veći zaštitni znak od njezinih šarenih sakoa. Stoga ne iznenađuje činjenica da se CDU upravo ovim simbolom oglašavao u Merkelinoj najuspješnijoj saveznoj predizbornoj kampanji 2013. (“Znaš me”) i dao postaviti romb u velikom formatu (70x20 metara) kao plakat na pročelje stranke (Bollmann, 2021: 281-282).

Slika 5. Mozaik “Merkel-romba” pored slogana “Budućnost Njemačke u dobrim rukama”

Izvor: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/auszeichnung-fuer-angela-merkel-das-schweigsame-rhetoriktalent-a-237138.html>

Naime, s kancelarkom u mirovinu odlazi i “Merkel-trokut” – njezina uobičajena poza s blagim dodiranjem palčeva i prstiju dlanova, inače simbol kojim je vodila krize. Taj je simbol vodio najveće europsko gospodarstvo kroz globalnu financijsku krizu, izbjegličku krizu i pandemiju koronavirusa. “Gesta je uspoređena s mostom, zaštitnim krovom, pa čak i znakom napravljenim između članova Illuminata Tobiasa. Ali nakon što ga je javnost primijetila, kancelarka ga je svjesno koristila kao brend. Naime, tzv. “Merkel rhombus” Merkel pravi rukama kada se suoči s kamerama na summitima ili tijekom posjeta državi, a postao je njezin zaštitni znak više slučajno nego dizajnom.”²⁰

²⁰ <https://www.theguardian.com/world/2021/sep/22/16-years-in-16-words-the-sayings-that-sum-up-merkels-germany> (pristupljeno 17.03.2023.)

“Iznad svega, ona je uvijek dosljedna svojoj ulozi tijekom nastupa. I retorički i izgledom. Angela nikada ne putuje sa stilisticom za frizuru ili za *make-up*. Iako je bila djevojka lijepih, pravilnih crta lica, nikad se nije dotjerala, nikad nije i ne bi odjenula nešto pomodno i frivolno. Njezina je odjeća praktična i neupadljiva – obično su to kostimi s hlačama. U engleskom postoji fraza kao stvorena za njezinu obuću (*sensible shoes* – praktične i udobne cipele za hodanje, a ne za limuzine i crvene tepihe).” Prepoznatljiv su zaštitni znak njemačke kancelarke sakoi gotovo jednakog kroja, ali raznih boja. Boja za svaku priliku. Jednom su je na nekoj presici pitali zašto se nikad nije zanimljivije odjenula, a ona je hladno odgovorila da je državna službenica, a ne model.²¹ Od nakita uvijek nosi ogrlicu, većinom s biserima, a uz to obvezno na ruci nosi tanki crni kožni sat s remenčićem marke *Boccia Titanium Modela 405-02*, cijenom od 100 dolara, kojem je vjerna godinama.²²

Slika 6. Angela Merkel nakit

Izvor: <https://superwatchman.com/angela-merkel-watch-price/>

²¹ <https://www.gloria.hr/gl/scena/price/jedna-je-mutti-nakon-16-godina-europa-ostaje-bez-angele-merkel-skromne-kceri-luteranskog-svecenika-i-prosvjetne-radnice-15104316> (pristupljeno 17.3.2023.)

²² <https://superwatchman.com/angela-merkel-watch-price/> (pristupljeno 17.3.2023.)

No, nije uvijek bilo tako. Merkel je bila podsmijeh onog dijela javnosti koji svoj sud voli temeljiti na vanjskom izgledu žena. Međutim, njezina pozicija čelnice CDU-a natjerala ju je na potpuni *make-over*. Njezina frizura u obliku pudinga pretvorena je u nježno valovitu poput one Hillary Clinton, a njezina su uobičajena crna odijela s hlačama dobro pristajala uz boje CDU-a. Vremenom je počela nositi i nježnije narančaste jakne (također u boji CDU-a) upotpunjene odgovarajućom šminkom i nakitom. Uslijedila je intenzivna rasprava u kojoj su se naizmjenično kritizirale njezina nemoderna ličnost i nacionalna opsjednutost njezinim stilom. Promjena stila bila je dio pokušaja ublažavanja Merkelina imidža racionalne, hladne, beskompromisne političarke kojoj nedostaju glatki maniri Zapada (van Zoonen, 2006: 295-296).

Slika 7. Prepoznatljiv zaštitni znak njemačke kancelarke – sakoi gotovo jednaka kroja, ali raznih boja

Izvor: <https://twitter.com/techieinequity/status/1437015816914964485>

7. ISTRAŽIVANJE – PRIKAZ NJEMAČKE KANCELARKE NA NASLOVNICAMA DER SPIEGELA

7.1. Cilj istraživanja

Rad se bavi reprezentacijom bivše njemačke kancelarke na naslovnica njemačkog tjednika “Der Spiegel”. Ovaj je časopis izabran za analizu jer ima važnu ulogu u njemačkoj unutarnjoj i vanjskoj politici te se pretpostavlja da može utjecati na imidž i javnu percepciju javnih osoba. Stoga se očekuje da će jedan moćan medij poput njemačkog tjednika “Der Spiegel” dati prikaz percepcije njemačke kancelarke tijekom svih četiriju mandata, kao i kriza s kojima se morala suočiti u unutarnjoj, ali i u vanjskoj politici.

7.2. Uzorak

U ovom dijelu diplomskog rada predstaviti će se rezultati istraživanja koje je provedeno na 44 naslovnice na kojima je Angela Merkel. Empirijski dio rada bazirat će se na kvalitativnoj analizi sadržaja koja je podijeljena na deset teorijskih okvira te će obuhvatiti odabrane naslovnice na kojima je Angela Merkel, a koje su objavljene od početka njezina mandata (2005.) do kraja njezine vladavine (2021.). Temeljnu teorijsku podlogu rada čini teorija uokvirivanja (*framing*), kao i koncepti koji se bave rodnim stereotipiziranjem žena u politici.

Teorija *framinga* jedna je od važnijih teorija masovne komunikacije i objašnjava širok raspon fenomena u psihologiji i sociologiji. *Framing* se javlja u slučajevima u kojima postoji više od jednog načina na koji se o nečemu govori. Suština je *framinga*, dakle, percepcija javnosti ili, u slučaju medija, publike na prezentaciju utjecaja konteksta na temu, pitanje ili informaciju. Postavljanje okvira predstavlja interakciju između percepcije publike i ranije stvorenog okvira, a koja se bazira na prethodnom znanju i iskustvu publike te definira procese koji će se razvijati i dalje. “Dinamika političke scene danas stvara dodatni prostor za uokvirivanje vijesti, s obzirom na to da su informacije koje se plasiraju za medije češće, složenije i obimom veće nego ranije, što ostavlja prostor i za selekciju vijesti koje će biti prenesene, za selekciju informacija koje će biti stavljene u prvi plan u odnosu na one koje će biti površno spomenute, kao i način na koji će biti uokvirene. Ipak, teorija *framinga* postavlja analizu utjecaja na medije na viši nivo, uzimajući u obzir više aspekata ove pojave. Okviri su sastavljeni od najmanje pet značajki medijskih tekstova: procjene važnosti, djelovanja, identifikacije, kategorizacije i generalizacije” (Entman, 1991: 25).

Usporedba medijskih narativa o događajima “o kojima se moglo izvještavati na sličan način pomaže otkriti kritične tekstualne izbore koji su uokvirili priču, koji bi u suprotnom ostali uronjeni u nediferencirani tekst. Osim ako se narativi ne uspoređuju, okvire je teško otkriti u potpunosti i pouzdano jer se mnogi uređaji za uokvirivanje mogu činiti kao ‘prirodni’, nezaboravni odabiri riječi ili slika. Usporedba otkriva da takvi izbori nisu neizbježni ili neproblematični, već su središnji za način na koji okvir vijesti pomaže uspostaviti doslovno ‘zdrav razum’, tumačenje događaja” (Entman, 1991: 6).

Naime, okviri vijesti postoje na dvjema razinama: “kao mentalno pohranjeni principi za obradu informacija i kao karakteristike teksta vijesti. Primjeri su okvira kao internaliziranih vodiča okvir hladnog rata nametnut u međunarodnim poslovima i okvir konjskih utrka nametnut izbornim kampanjama; u tom smislu okviri su sheme za obradu informacija. Okviri vijesti izgrađeni su i utjelovljeni u ključnim riječima, metaforama, konceptima, simbolima i vizualnim slikama naglašenim u narativu vijesti.” Stoga, budući da se narativ konačno sastoji samo od riječi i slika, okviri se mogu otkriti traženjem određenih riječi i vizuala koji se dosljedno pojavljuju u narativu i prenose tematski suglasna značenja kroz medije i vrijeme. Dajući, ponavljajući i time pojačavajući riječi i vizualne slike koje se odnose na neke ideje, ali ne i na druge, okviri djeluju tako da neke ideje budu istaknutije u tekstu, druge manje, a treće potpuno nevidljive. “Okvir ne uklanja sve nedosljedne informacije; tekstovi neizbježno sadrže neke nekongruentne podatke, ali ponavljanjem, postavljanjem i jačanjem međusobnog povezivanja, riječi i slike, koje čine okvir, čine jednu osnovnu interpretaciju lakšom, razlučivom, razumljivijom i pamtljivijom od drugih” (Entman, 1991: 7).

Okvir mora uključivati samo one elemente poruke koji su presudni za njezine pretpostavljene utjecaje na obradu informacija: inače ne bi bilo razlike između okvira i teksta. Analitički bi cilj trebao biti utvrditi koje su riječi i slike narativa komponente okvira, a koje nisu, a potrebna je teorijska osnova za pravljenje razlika. Za ove bi svrhe analiza okvira trebala naglasiti ono što je politički važno u tekstovima vijesti, s obzirom na tada aktualne političke agende i sporove. “Politički okvir sastoji se od onih dimenzija poruke koje će najvjerojatnije promicati zajedničku, većinsku reakciju na događaj vijesti, mjereno u ispitivanjima javnog mnijenja” (Entman, 1991: 8).

Ukratko, okvir je naglasak na istaknutosti različitih aspekata teme. Dok se teorija postavljanja dnevnog reda bavi istaknutošću pitanja, uokvirivanje se bavi problemom prezentacije pitanja.

Okviri su dijelovi političkih argumenata, novinarske norme i diskurs društvenih pokreta. Oni su alternativni načini definiranja pitanja, endogena za politički i društveni svijet (De Vreese, 2005 :53). Cappella i Jamieson (1997) navode “da je, s obzirom na bilo koje proizvodno obilježje verbalnih ili vizualnih tekstova, kao kandidat za okvire vijesti preširoko gledište. Predlažu četiri kriterija koje okvir mora zadovoljiti. Prvo, okvir vijesti mora imati prepoznatljive konceptualne i jezične karakteristike. Drugo, trebalo bi biti uobičajeno zapaženo u novinarskoj praksi. Treće, okvir mora biti moguće pouzdano razlikovati od ostalih okvira. Četvrto, okvir mora imati reprezentativnu valjanost (tj. biti prepoznat od drugih) i ne biti samo plod mašte istraživača” (De Vreese, 2005: 55).

“Razvoj metode analize sadržaja u najužoj je vezi sa zanimanjem za ljudsku komunikaciju, odnosno s nastojanjem da se uoče bitne značajke verbalnih i neverbalnih poruka u interpersonalnim i društvenim odnosima” (Lamza Posavec, 2021: 259). Kvalitativna analiza “podrazumijeva više ili manje subjektivno vrednovanje proučavane građe koje nije vođeno čvršće definiranim metodologijskim kriterijima.” Navedena analiza ne dopušta statističku obradu, kao ni uopćavanje prikupljenih podataka (Lamza Posavec, 2021: 258).

Upravo se kvalitativnim istraživanjima najčešće proučavaju nepoznate, neistražene ili teorijski nedostatan opisane pojave. Obrada je kvalitativnih podataka verbalna i složena, a način obrade uglavnom nije unaprijed definiran, već proizlazi iz prikupljene građe (Lamza Posavec, 2021: 63-65).

Preliminarnom analizom detektirano je deset ključnih okvira koji se koriste u reprezentaciji Angele Merkel na naslovnica. Navedeni okviri glase: “Okvir sukoba”, “Okvir ratnice”, “Okvir liderice”, “Okvir spasiteljice”, “Okvir izdajice naroda”, “Okvir nemoćne”, “Okvir jake žene”, “Okvir pobjednice”, “Okvir majke” te “Okvir oprostaja”. Naime, svaki je od okvira ilustriran jednom naslovnicom, dok se ostale naslovnice nalaze u prilogu.

7.3. Interpretacija rezultata

a) Okvir sukoba

Slika 8. DER SPIEGEL naslovnica sukoba

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2018-17.html>

NASLOV: Tko će spasiti Zapad?

PODNASLOV: Radi se o slobodi i demokraciji – Macron treba pomoć, Njemačka zakazuje

“**Sporadni sudionik**” naziv je novoizašlog magazina “Der Spiegel”, objavljena 21. travnja 2018., a riječ je o broju koji se tiče vanjske politike. Naslovnica u krupnom planu prikazuje tri najznačajnija aktera u svjetskoj politici, prikazana u obliku foto-karikature. Može se uočiti

uplašena njemačka kancelarka Angela Merkel, francuski predsjednik Emanuel Macron koji stoji pored nje, a iza njih u obliku vatre glava je predsjednika SAD-a Donalda Trumpa, koja više i riga vatru. Kancelarka je odjevena u svoj prepoznatljivi plavi sako i obeshrabrena stisnutim šakama, što dokazuje da joj se ne sviđa ono što vidi i čuje. Naime, Angela Merkel često je viđena odjevena u plavi sako. Plava boja sakoa označava sigurnost, opuštenost, povjerenje, kao i profesionalnost. Upravo takav dojam na druge želi ostaviti kancelarka Merkel.²³

Također, Merkel je već svima poznata kao suzdržana, tiha i šutljiva, ali zato jaka u mimici i gestama. Isto tako, zauzela je “položaj potrganog smička”. Tom kretnjom prizivamo osjećaj sigurnosti koji smo imali kad su nas kao djecu držali za ruku (Pease, 2008: 98-99). Može se uočiti da je Merkel uplašena i nesigurna te da joj je potrebna desna ruka (saveznik) koji će biti uz nju i na koga će se moći osloniti. Sve do sada je to bila Francuska. No, može se primijetiti kako i francuski predsjednik Macron nosi nekoliko nijansi plaviji sako u odnosu na onaj Angele Merkel. Čini se kako Merkel namjerno i svjesno kombinira plavu boju sakoa s bojom svojih plavih očiju kako bi više doprla do ljudi te imala jači utjecaj na područja koja se tiču povjerenja i sigurnosti. Isto se može primijetiti i kod francuskog predsjednika Emanuela Macrona. Boja je njegovih očiju tamnoplava, a on većinom nosi sako i kravatu u istom tonu (tamnoplavoj boji). Čak i u iznimnim slučajevima, kada nosi crno odijelo, kravata mu ostaje uvijek tamnoplave boje. Upravo se taj ton tamnoplave može povezati ne samo s bojom njegovih očiju, već i s prvim poljem francuske zastave. S obzirom na sve navedeno, može se slobodno reći da ih je time “Der Spiegel” suptilno htio prikazati onakvima kakvi u većini slučajeva i jesu, ali i reći da je Angela Merkel prepoznatljiva liderica EU-a (jer je ton njezine plave boje u boji zastave EU-a, što je i prikazano na naljepnici koja se nalazi na protupožarnom aparatu u rukama Emanuela Macrona), dok je Emanuel Macron (koji nosi par nijansi tamniju plavu boju sakoa) njezin dostojan nasljednik koji je trenutno dominantniji od nje. On je novi “spasitelj” pa samim time i asocira na mogućeg novog lidera EU-a. Macron u rukama drži protupožarni aparat s naljepnicom EU-a. Merkel je na odlasku, a Macron, u kojem europski entuzijasti vide, ni manje ni više nego spasitelja Europe, pripada budućnosti Europe. Stoga se može primijetiti da je na naslovnici prikazan sukob između troje lidera u svjetskoj politici. Njemačka kancelarka i francuski predsjednik Emanuel Macron na istoj su strani, na strani EU-a. No, kao što je i prikazano naslovnicom, oni više

---

²³ <https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> (pristupljeno 20.3.2023.)

nisu saveznici, već su jedno od drugog okrenuti leđima, dok se između njih i iznad njih nalazi temperamentni predsjednik SAD-a Donald Trump. Emanuel Macron prikazan je kako namiguje, šarmira i zavodi. Angela Merkel, donedavno neprikosnovena vladarica Europe, osvojila je svoj četvrti mandat, ali je u njega ušla bitno oslabljena i to nakon višestrukih kompromisa, što je ugrozilo njezinu poziciju i u stranci i u zemlji, a to se onda, dakako, reflektiralo i na njezin oslabljen utjecaj u EU-u.

Sam naslov “Tko će spasiti Zapad?” napisan je u sredini velikim bijelim podebljanim slovima na foto-karikaturi Angele Merkel i Emanuela Macrona, čime se naglašava njegova važnost. Isto tako, ispod naslova naveden je i podnaslov također napisan bijelim slovima: “Radi se o slobodi i demokraciji – Macron treba pomoć, Njemačka zakazuje”. S razlogom je i u naslovu i u podnaslovu korištena bijela boja koja označava čistoću, svježinu, nevinost, minimalizam i neutralnost. Pravo je pitanje na kome je sada da spasi Zapad i Europu. Hoće li to biti Macron ili Merkel? U tom se kontekstu primjećuje novost, samim time svježina i neutralnost, pa možda novi lider EU-a postane francuski predsjednik Emanuel Macron te samim time postane “spasitelj” Zapada ili će na toj poziciji ostati “vječna spasiteljica”, “krizna kancelarka” Angela Merkel. Vječni saveznici Njemačka i Francuska podržavaju iste vrijednosti EU-a, a ona glase: sloboda, demokracija i jednakost.

Pobjeda Emmanuela Macrona u Francuskoj i četvrti mandat Angele Merkel u Njemačkoj pobudili su nadu da će osovina Merkel – Macron pokrenuti obnovu Europske unije koja će biti kadra suprotstaviti se radikalima i populistima. No, “čini se da je francusko-njemačka osovina zaglavila i prije nego što je profunkcionirala. Njemačko-francusko savezništvo nije samo još jedno savezništvo dviju europskih zemalja, već savezništvo dviju najvažnijih europskih članica, koje je ugrađeno u temelje ujedinjene Europe. Nijednu važniju odluku u Bruxellesu nije moguće donijeti ako se o njoj prethodno ne usuglase Berlin i Pariz. Zato se prije svih europskih sastanaka i summita održavaju francusko-njemački susreti na vrhu, na kojima čelnici dviju vodećih europskih članica usuglašavaju buduće europske odluke. I zato nakon svakih izbora u Njemačkoj i Francuskoj novoizabrani čelnici najprije odlaze u Pariz, odnosno Berlin, podvlačeći tako važnost njemačko-francuskog savezništva za jednu, odnosno drugu zemlju.”²⁴

---

²⁴ <https://www.novolist.hr/novosti/svijet/zaglavilo-i-prije-pocetka-medeni-mjesec-merkel-i-macrona-nije-bas-dugo-trajao/> (pristupljeno 20.3.2023.)

Donald Trump i Emanuel Macron tjedan su dana, od 8. do 12. travnja 2018. godine, svakodnevno razgovarali. Tada su njihovi zrakoplovi s britanskim mlažnjacima bombardirali pogone kemijskog oružja u Siriji. Prvi službeni državni posjet nekog europskog gosta u mandatu Donalda Trampa u Washingtonu bio je, naravno, onaj Emanuela Macrona. Nakon njega je krajem tjedna uslijedio posjet i njemačke kancelarke. Je li to samo slučajnost u rasporedu moćnika? Za Sjedinjene Države europski je telefon prije bio u Berlinu, a tada je referentna osoba bila Angela Merkel. Danas je to Emmanuel Macron. No, hoće li Trump odustati od nuklearnog sporazuma s Iranom, protivno svim savjetima francuskog predsjednika i ostalih Europljana? Macronovi savjetnici preventivno su već dali do znanja da ne očekuju nikakvu promjenu Trumpova stava. Emmanuel Macron utjelovljuje posljednju, najbolju nadu za saveznike Sjedinjenih Država da ograniče Trumpovu apokaliptičnu prirodu.²⁵

---

²⁵ <https://www.spiegel.de/politik/ausland/emmanuel-macron-riskanter-flirt-mit-donald-trump-a-1204391.html>
(pristupljeno 21.3.2023.)

b) Okvir ratnice

Slika 9. DER SPIEGEL naslovnica “Angela ratnica”

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2017-2.html>

NASLOV: Uvjetno obrambeni

PODNASLOV: Kako demokracija može zaštititi svoje građane

“Politika SEC-a”, tako “Der Spiegel” naziva ovu “vojnu naslovnicu” objavljenu 7. siječnja 2017. godine. Nakon atentata u Berlinu, počinje izborna kampanja za sigurnosnu politiku. Ministar unutarnjih poslova Thomas de Maizière traži više ovlasti za saveznu vladu, a čak i SPD zahtijeva veći nadzor. Na naslovnici je njemačka kancelarka Merkel prikazana kao ratnica s američkim

pištoljem u rukama. Naime, kancelarka stoji u krupnom planu kao vođa operacije na čijem je oklopu na prsima njemačka zastava. Desno se od nje nalazi ministar unutarnjih poslova Thomas de Maiziere, lijevo od nje vicekancelar Njemačke Sigmar Gabriel, a do njega se nalazi ministar predsjednik Bavarske Horst Seehofer. Na naslovnici su svi naoružani, a na glavama nose vojne kacige. Jedino ministar predsjednik Bavarske Horst Seehofer ne nosi vojnu kacigu, ali zato nosi pancirku. Naime, Seehofer je lider Kršćansko socijalne unije (CSU), veoma konzervativne stranke koja je bliska crkvi i ima jak socijalni profil. Nakon otvorenog sukoba s njemačkom kancelarkom i predsjednicom Kršćansko-demokratske unije (CDU) Angelom Merkel, predsjednik sestrinske stranke Kršćansko-socijalne unije (CSU) Seehofer i dalje ustraje na zahtjevu svoje stranke za uvođenjem gornje granice za prihvat izbjeglica i produljenje strožeg režima kontrola granica. Kršćansko-socijalna unija poručuje: “Mi ne želimo politiku dobrodošlice, nego politiku razuma.”²⁶

Netom prije izbora za novi mandat, dogodila se tragedija u kojoj je Islamska Država preuzela odgovornost za napad kamionom počinjen dan ranije na božićnom sajmu u Berlinu. U tom je napadu 12 osoba ubijeno, a 48 ranjeno. Mnogi kao krivca za to što se dogodilo optužuju Angelu Merkel. “Atentat je košmar i za Angelu Merkel kojoj padaju izgledi da bude ponovno izabrana 2017. godine.” Njemačka populistička desnica, predvodnica kritika zbog prihvata izbjeglica u zemlju, dovela je u pitanje kancelarkinu imigracijsku politiku, iako je policija opovrgnula da je osumnjičeni za napad tražitelj azila. Međutim, kritike kancelarki Merkel stižu i iz njezine koalicije. Pokolj u Berlinu ponovo je potaknuo Bavarce iz CSU-a, konzervativne saveznike Merkeline stranke CDU, koji dulje od godinu dana traže, do sada bezuspješno, da se odredi godišnja kvota tražitelja azila koji smiju ući u Njemačku. Tragedija na božićnom sajmu dogodila se u trenutku kada se kancelarka tek počela oporavljati od gubitka popularnosti koja je pala prije 16 mjeseci zbog migrantskog vala 2015. godine. Zadnje ankete davale su joj za izbore 2017. potporu od 37 % birača, nakon što je postotak birača prethodno pao na 30 %. Zbog tog oporavka Merkel je krajem studenog najavila kandidaturu za četvrti mandat i tom je prilikom osjetno zaoštrila ton prema imigraciji kako bi se obvezala biračima.

Merkel je još izjavila da će Njemačka učiniti sve moguće da “naša država bude jaka država” i pritom je poručila: “Naša demokracija, naša pravna država, naše vrijednosti, naša humanost: to

---

²⁶ <https://www.vecernji.hr/vijesti/csu-zaostrio-retoriku-protiv-merkel-bavarska-ce-se-boriti-za-gornju-granicu-izbjeglica-1039112> (pristupljeno 21.3.2023.)

je protumodel svijetu terorizma koji je ispunjen mržnjom.” Svi priznaju da Merkel drži gral Europe, ali države opterećene dugovima osjećaju da je kraljica nadmoćne Njemačke odviše često tiranin. Ona će morati držati EU na okupu. Ako joj to ne pođe za rukom, pojačat će se nacionalističke tendencije.

Upravo motiv njemačke zastave na prsima Angele Merkel asocira na “novo njemačko pitanje” koje glasi: Može li Angela Merkel osvojiti još jedan mandat na izborima unatoč “ aferi s migrantima”? Naslov upada u oči, a nalazi se u sredini pri vrhu stranice. Za natpis je korištena zelena boja koja označava optimizam, osvježenje, zdravlje, novi početak, blagostanje, rast i potencijal. Njemački tjednik “Der Spiegel” suptilno je dočarao važnost situacije odabirom podebljanih riječi, kao i odabirom slova zelene boje. “Uvjetno obrambeni” u kombinaciji sa zelenim slovima suptilno govori da “Mutti” odustaje od imigranata. Ipak, budući da slijedi izborna kampanja za novi mandat, mnogi sumnjaju u njezin novi stav prema imigrantima. Iako je svima opće poznato da je jedna “Mutti” koja uvijek pazi na svoju “dječicu” i koja svoju naciju do sada nije ni u čemu iznevjerila. Svojim postupcima naciji sad ulijeva mir i optimizam zbog uvođenja strožih zakona prema imigrantima, koji bi trebali spriječiti nemire. S druge strane, ako ju njezina nacija ponovno odabere za kancelarku, ona će se pobrinuti da sve bude u redu, a slušajući svoju “Mutti” kao i do sada, u narednom će razdoblju, u novom početku uslijediti samo blagostanje, rast i novi potencijali za napredak. Za podnaslov “Kako demokracija može zaštititi svoje građane” korištena su velika bijela podebljana slova koja se također nalaze na sredini pri vrhu naslovnice, a ispod sama naslova. Bijela je boja ona koja označava čistoću i svježinu, nevinost, minimalizam i neutralnost. “Der Spiegel” je namjerno koristio bijela slova suptilno poručujući da demokracija mora biti čista, svježa i neutralna te mora više djelovati u dogovoru s građanima, a ne na svoju ruku.²⁷ Angela Merkel je prozvana zbog svoje politike prema imigrantima jer se vodila više osjećajima, nego razumom te ih je pozvala “na svoju ruku”. Očekuje se da će sada, u novom mandatu, slušati plač “svoje djece” i voditi se novom politikom prema imigrantima.

---

²⁷ <https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> (pristupljeno 20.3.2023.)

c) Okvir liderice

Slika 10. DER SPIEGEL naslovnica “Angela lider”

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2015-13.html>

NADNASLOV: Kako Europljani gledaju na Nijemce

NASLOV: NJEMAČKA NADMOĆ

“Der Spiegel” ovu naslovnicu naziva “Četvrti Reich”. Naime, 21. ožujka 2015. godine izašla je naslovnica na kojoj je u prvom planu prikazana foto-karikatura Angele Merkel s Hitlerovom bradom i tenkovima na putu za Atenu. Merkel ovdje koristi svoj prepoznatljivi „romb“ položaj ruku, a to je simbol kojim je vodila krize. Upravo je ova naslovnica dirnula u veliki njemački tabu kad je na fotografiju skupine nacista na Akropoli na Hitlerovo mjesto umontirana kancelarkina fotografija. Nijemci se opet smatraju nadmoćnijima. Oni su više slabi nego jaki hegemon na

kontinentu. Iz naslovnice se može primijetiti da je časopis “Der Spiegel” vješto dočarao tipičnu Angelu Merkel, prepoznatljivu po specifičnom kroju sakoa i hlačama. No, ono što je ovdje neuobičajeno kombinacija je boja (zeleni sako i žute hlače) koja nikada dosad nije viđena na kancelarki Merkel. Kako je naslovnica izašla na prvi dan proljeća, “Der Spiegel” je upravo kombinacijom tipičnih boja dočarao dolazak proljeća, ali je i tipičnim “Merkelinim rombom” sugerirao da je došlo vrijeme za prebroditi novu krizu.

U oči jasno upada i podebljani naslov naziva “Njemačka nadmoć”, za koji su korištene dvije boje – crvena i crna. Za riječ “Njemačka” korištena je crvena boja koja označava strast, energiju, ljutnju i opasnost, dok je za riječ “nadmoć”, koja je u prvom planu, korištena crna boja koja označava sofisticiranost, ozbiljnost, snagu, luksuz, eleganciju, profesionalnost i jednostavnost. Ona je istovremeno moćna i mistična. Također, to je boja tuge i straha, može djelovati zastrašujuće i neprihvatljivo. Uza sve navedeno, za podnaslov “Kako Europljani gledaju na Nijemce” korištena su crna slova izuzetno malog fonta. “Der Spiegel” se vješto igra bojama, slikama i slovima kako bi na što bolji način svojoj publici dočarao problem. Može se zaključiti da je kombinacija crvenih i crnih boja slova korištena kako bi se sugeriralo na novo “Njemačko pitanje”, s obzirom na to da su upravo te dvije boje na poljima njemačke zastave.²⁸ Ovaj se broj s razlogom naziva “Četvrti Reich”, a prikazuje kako je kancelarka Merkel, vladarica carstva (u ovom kontekstu EU-a), radila na izbacivanju Grčke iz eurozone u slučaju da ne pristane na njezine prohtjeve. Upravo je zbog toga bila kritizirana, a treći je mandat bio trenutak njezine najveće političke moći. Njemačka je postala moćna i nepobjediva ekonomska vodeća sila upravo pod liderstvom Angele Merkel. Europljani su oni maleni, “djeca” Angele Merkel koja ih vodi i upravlja njihovim teritorijem, a Njemačka je ta koja je glavna i vodeća sila, “Mutti EU-a” koja predstavlja zajedništvo.

Merkel je u Grčkoj uspoređivana s nacistima. Tijekom dužničke krize Merkel je propovijedala fiskalnu disciplinu i stroge mjere štednje. U južnoj su je Europi zbog toga otvoreno mrzili i katkad karikaturalno prikazivali u nacističkoj odori. Najteži dani na dužnosti kancelarke bili su upravo ti. Dakle, ni izbjeglička kriza, ni pandemija, već grčka dužnička kriza. Tada je rasla nezaposlenost i ljudi su imali malo novaca jer su porezi bili povećani. “Prvi put je posjetila Grčku u ljeto 2007., dvije godine nakon što je postala kancelarka. Grčka je mornarica tvrdila da vojna

---

²⁸ <https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> (pristupljeno 21.3.2023.)

podmornica proizvedena u Njemačkoj ima velike nedostatke i Grci je nisu htjeli platiti. Atena je otezala i s potpisivanjem ugovora o nabavi šezdeset borbenih zrakoplova *Eurofighter*, a dužnička se kriza nazirala. Papandreou je morao priznati da deficit grčkog državnog proračuna nije šest, nego više od petnaest posto BDP-a. Grčka više nije mogla dobiti kredite na slobodnom tržištu novca. Potom su MMF, EU i Europska središnja banka napravili kreditni paket, prvi od ukupno tri. Famosna Trojka nametnula je Ateni stroge mjere štednje kao uvjet za svjež novac. Merkel je navodno iza zatvorenih vrata otvoreno govorila o mogućnosti izbacivanja Grčke iz eurozone. Od toga ju je na kraju lako odgovorio francuski predsjednik Francois Hollande. Kasnije je Merkel rekla da je “imperativ učiniti sve kako bi Europa očuvala zajedništvo.”²⁹

“Ako je imala toliko empatije za obične Grke, zašto je javno pozdravljala povećanja poreza?” Moguće objašnjenje leži u riječima koje je Merkel tih godina ponavljala kao mantru. Ako se progleda kroz prste Grčkoj, slično bi se moralo primijeniti i na Irsku, Portugal, Španjolsku i Cipar, koji su tada također imali ogromne financijske probleme. Te su zemlje brzo stale na noge, a Grčka je godinama ostala na naslovnim stranicama širom Europe. Nakon toga je uslijedio val izbjeglica i napetosti između Atene i Ankare. Svaki je put kancelarka morala posredovati.³⁰

Naime, u razdoblju od samo nekoliko tjedana dramatično je pao ugled koji je Angela Merkel uživala u Europi. Taj je ugled, odnosno autoritet, stekla svojim djelovanjem tijekom dužničke krize. “Ona je bila oličenje poštovanja pravila, oličenje financijske solidnosti, ali i napora da se očuva europsko jedinstvo. Zbog toga je bila spremna pristati i na kompromise. Nisu svi bili sretni zbog njene politike očuvanja stabilnosti državnih financija. Ali čak su i kritičari uviđali da su ‘mamini’ recepti imali učinka.”³¹

---

²⁹ <https://www.dw.com/hr/merkel-i-gr%C4%8Dka-posljednji-akord-je-harmoni%C4%8Dan/a-59647535>(pristupljeno 21.3.2023.)

³⁰ <https://www.dw.com/hr/merkel-i-gr%C4%8Dka-posljednji-akord-je-harmoni%C4%8Dan/a-59647535>(pristupljeno 21.3.2023.)

³¹ <https://www.dw.com/hr/merkel-je-dio-problema/a-18812276> (pristupljeno 21.3.2023.)

d) Okvir spasiteljice

Slika 11. DER SPIEGEL naslovnica “Angela spasiteljica”

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2015-39.html>

NASLOV: MAJKA ANGELA

PODNASLOV: Merkelina politika dijeli Europu

“Der Spiegel” naslovnice objavljenu 19. rujna 2015. godine naziva “**Herzdame**” (“Kraljica srca”). Njemačka je kancelarka za svega nekoliko mjeseci u uglednom listu “Der Spiegel” doživjela nevjerojatnu transformaciju. Ova je naslovnica prikazana ironično, što znači da ima višestruko značenje. “Herzdama” ima značajnu ulogu i u kartaškim društvenim igrama. Naime, ona se u kartanju od svih karata baca prva na stol i nosi glavnu moć. No, treba biti u zajedništvu s

kraljem, dečkom ili asom. U ovom se kontekstu može zaključiti da je Angela Merkel ustvari simbol zajedničke politike koju je predvodila.

“Der Spiegel” je na naslovnici objavio Angelu Merkel kao Majku Terezu (u ožujku su je prikazivali kao Hitlera). Hegemon koji gazi Grčku postao je svetica koja spašava izbjeglice. Ta se slika promijenila izbijanjem migrantske krize kad ju je “Der Spiegel” nazvao “Majkom Angelom” i odjenuo joj habit časne sestre (a to je nesumnjivo bila najveća politička kriza u njezinim četirima mandatima). “Od početka rujna kancelarka je prikazivana kao državnica od koje se očekuje da Europu uniju spasi od političkog i humanitarnog debakla u izbjegličkoj krizi.” Njemački je “Der Spiegel” s dosta ironije to artikulirao naslovnicom na kojoj kancelarku prikazuje kao Majku Terezu i naslovom u kojemu tvrdi da politika “Majke Angele” dijeli Europu. Nijemci su dugo svoju kancelarku poznavali kao racionalnu i promišljenu u donošenju odluka, ali izbjeglička kriza otkrila je novu Merkel – onu koja je vođena suosjećanjem. Kako je vrijeme prolazilo, činilo se da je Merkel, vodeći se osjećajima, bila sklonija pogreškama.³²

“Der Spiegel” se još jednom poigrao značenjem boja i riječi. Stoga se može primijetiti da je u krupnom planu prikazano lice Angele Merkel, pri čemu do izražaja dolaze njezine plave oči i opuštene mimika. U pozadini je plavo nebo, horda izbjeglica iza nje i jedan bijeli golub. U ovom je kontekstu korištenje bijelog goluba višestruko. “Inače su korišteni crteži goluba na plakatima i sl. kako bi se simbolizirao mir. U poganskom kontekstu, golubi su u davnini smatrani simbolima božanskoga. Bogovi i boginje bili su okruženi golubima.”³³ “Der Spiegel” očigledno sugerira da je Angela Merkel boginja koja vlada svime. Golub sa svojim čistim, bijelim perjem doziva u pamet Božju čistoću, a njegov lagan let podsjeća na silazak Duha Svetoga u dušu. To s kršćanskog gledišta znači da je Duh Sveti sišao na kancelarku Merkel te je ona postala osoba koja je vođena srcem i koja odsada čini dobro. Pri dnu se naslovnice na sredini može primijetiti veliki podebljani naslov napisan pisanim plavim slovima, dok je podnaslov naziva “Merkelina politika dijeli Europu” pisan malim crnim tiskanim slovima. Plava boja naslova itekako upada čitatelju u oči. “Der Spiegel” je ironično iskoristio Merkelinu najdražu boju povezujući je s habitom Majke Tereze, ali i s bojom kancelarkinih očiju. Merkel često nosi upravo tu nijansu plave boje, a sada

---

³² <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/der-spiegel-je-na-naslovnici-objavio-angelu-merkel-kao-majku-terezu-jos-u-ozujku-su-je-prikazivali-kao-hitlera/> (pristupljeno 22.3.2023.)

³³ <https://book.hr/zasto-je-golub-simbol-duha-svetoga/> (pristupljeno 22.3.2023.)

“Der Spiegel” upotrebljava isti ton iste te boje ne bi li sugerirao čitateljima da je Angela Merkel postala svetica na koju je sišao Duh Sveti. Zbog toga sada možemo biti opušteni i vjerovati joj jer je ona “spasiteljica”. Crnom se bojom podnaslova želi sugerirati ozbiljnost, ali i tuga i strah zbog trenutačne situacije i svega onoga što slijedi.³⁴

Kada je Europa doživjela ogroman priljev izbjeglica s Bliskog istoka, Merkel je u početku odlučila držati njemačke granice otvorenim, slavno govoreći: “Mi to možemo.” Angela Merkel svojom je slavnom rečenicom “Uspjet ćemo!” zarazila mnoge ljude. “U inozemstvu je dobila velika priznanja. List ‘New York Times’ 5. rujna napisao je da je Njemačka izbjeglicama ‘pružila otvorenu ruku’. No, sumnjičavci su od početka bili uvjereni da je Njemačka preuzela prevelik teret. Drugi su pitali što se to točno treba uspjeti i treba li se Njemačka uopće osjećati odgovornom za tako mnogo ljudi iz drugih kultura.” Možda zato nijedna druga kancelarkina rečenica nije tako podijelila naciju kao riječi “Uspjet ćemo.” Angela Merkel u ovoj je situaciji pokazala veliku noć Njemačke ističući njezinu mogućnost primanja tolikog broja izbjeglica. Time se dobilo obostrano zadovoljstvo – Njemačka je dobila jeftinu radnu snagu (a to je ono što njima neprekidno nedostaje), a izbjeglice su dobile posao.³⁵

Glavna bit njemačke ekonomije glasi: jeftina radna snaga, energetika Istoka te tržišna ekonomija Njemačke. Naime, upravo je takvim pristupom Merkel postala primjer i lider jer ostale države ne mogu primiti toliko izbjeglica. Ona je naposljetku uistinu i uspjela te je odlikovana za svoje postupke. U listopadu 2022. godine dodijeljena joj je UN-ova nagrada za izbjeglice. Kada su 2015. izbjeglice potražile utočište u EU-u, Angela Merkel odlučila je ne odbijati ih na granicama. “Izbjeglička kriza 2015. smatra se jednim od ključnih događaja tijekom Merkelina kancelarskog mandata. Sedam godina kasnije bivšoj je kancelarki Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) dodijelila renomiranu Nansenovu nagradu. Pod vodstvom Merkel Njemačka je 2015. i 2016. primila više od 1,2 milijuna izbjeglica i tražitelja azila. Merkel je bila pokretačka snaga za pomoć izbjeglicama u Njemačkoj s obukom i ponudama za posao za integraciju. Nansenova nagrada najveća je nagrada UNHCR-a koji se već više od 70 godina brine o potrebama izbjeglica. Ide ljudima koji su dali poseban doprinos dobrobiti izbjeglica.”³⁶ Upravo je zahvaljujući

---

³⁴ <https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> (pristupljeno 22.3.2023.)

³⁵ <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/merkel-o-izbjeglickom-valu-2015-bilo-je-to-izazovno-i-potrosno-vrijeme-20211030> (pristupljeno 22.3.2023.)

³⁶ <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-erhaelt-nansen-fluechtlingsp> (pristupljeno 22.3.2023.)

svojem pristupu i dosljednosti dobila i nagradu “Osobe godine” prema magazinu “Time” koji ju je prozvao kancelarkom slobodnog svijeta.³⁷

e) Okvir izdajice naroda

Slika 12. DER SPIEGEL naslovnica “Angela izdajica naroda”

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2006-19.html>

³⁷ <https://time.com/time-person-of-the-year-2015-angela-merkel/> (pristupljeno 22.3.2023.)

NASLOV: Koliki porez treba državi?

PODNASLOV: Velika koalicija za raspodjelu novca kojeg nema

Na dotičnoj se naslovnici mogu vidjeti tri osobe: u središtu njemačka kancelarka Angela Merkel, lijevo pored nje Guido Westerwelle (FDP), a desno Franz Müntefering (SPD). Svi su prikazani kao budisti pored kojih lebde euri. U ovom se kontekstu kritiziraju vladajuće stranke koje dijele tuđi novac i zadužuju se, a kancelarka svime time upravlja. Upravo na to sugerira njemački tjednik “Der Spiegel”. Također, sugerira i “karmu” koja će sustići Angelu Merkel koja je trenutno na vrhu popularnosti te uživa u svom prvom mandatu. Riječ je o ženi koja je “zabila nož u leđa” svom mentoru Helmutu Kohlu i koja sada dijeli državni novac iz riznice oporbenjacima koji su je doveli na vlast.

Budizam zapravo nije prava religija, već ju je bolje karakterizirati kao etiku, filozofiju ponašanja. Tako npr. i budisti “vjeruju u reinkarnaciju i zakon karme (svatko će se u narednom životu roditi u onom obliku koji je zaslužio svojim sadašnjim načinom života), ali odbacuju podjelu društva na kaste i strogi hinduistički način isposništva”. Tako se npr. u budizmu govori o potrebi postizanja prosvjetljenja, a ne o postizanju duhovnosti, Božje blizine.³⁸

U prvom su planu naslovnice Der Spiegela motivi budizma u kojem prevladava narančasta boja (karakteristična boja budista), a asocira na uzvišenje i karmu.³⁹ “Der Spiegel” navodi kako je pet mjeseci nakon kancelarkina stupanja na dužnost njezina popularnost veća od gotovo bilo kojeg drugog poslijeratnog kancelara. Radom svog šefa vlade zadovoljno je 72 % Nijemaca, a velika koalicija i dalje je preferirana politička konstelacija birača. S jedne je strane Merkelinu popularnost lako objasniti. Šarmom i odlučnošću u kratkom je roku ponovno učvrstila poljuljane njemačko-američke odnose, redefinirala odnose s Moskvom i spasila zbrkane pregovore o proračunu EU-a zalijepivši duboke pukotine njemačkim novcem, po uzoru na svog učitelja Helmuta Kohla. U isto vrijeme, međutim, neočekivano planula ljubav između Nijemaca i njihove nove kancelarke sadrži očite iracionalne značajke zato što je Merkel na čelu vlade čiji je entuzijazam za reforme u prvih nekoliko mjeseci njezina mandata bio uglavnom ograničen na grabljenje džepova ljudi, više nego

---

³⁸ <https://www.vjeraidjela.com/budizam/> (pristupljeno 23.3.2023.)

³⁹ <https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> (pristupljeno 23.3.2023.)

u bilo kojoj drugoj prethodnoj vladi. Povećanja poreza o kojima su odlučili kancelarka i njezini ministri potrošače će lišiti kupovne moći za više od 100 milijardi eura u sljedeće tri godine.⁴⁰

U isto vrijeme, kada je riječ o trošenju novca koji ne posjeduje, vlada razvija nevjerovatnu kreativnost stvarajući dobrotvorne organizacije vrijedne više milijardi dolara. Nitko ne opisuje potrebu za brzim i sveobuhvatnim reformama tako hitno kao sama Merkel. Ona zna u kakvoj su katastrofalnoj situaciji fondovi socijalnog osiguranja koji se tek trebaju suočiti s pravim testom izdržljivosti kada prvi *baby boomeri* dosegnu dob za umirovljenje u sljedećih nekoliko godina. Sve će manje ljudi biti zaposleno, a umirovljenici će zauvijek morati više plaćati. Nakon prvih pet mjeseci mandata, Merkelina se vlada, neometana slabljenjem i podijeljenom oporbom, pokazala kao koalicija nevoljnih. U CDU-u su nezadovoljni dosadašnjim radom svoje kancelarke.⁴¹ Međutim, Merkel je, prema anketama u Njemačkoj, već mjesecima na prvom mjestu na ljestvici popularnosti. Budući da uživa popularnost u svijetu, zašto bi ju trebalo dirati nezadovoljstvo u stranci CDU-a čije zanovijetanje nije ni dospjelo u nacionalni tisak? Stoga njemačka kancelarka odlazi u Washington gdje sjedi pored Georgea W. Busha u Bijeloj kući. Njemački i američki novinari nagurani su ispred njih u Ovalnom uredu. Radi se o velikim problemima: Iranu, Bliskom istoku, svjetskoj trgovini. Tamo predsjednik SAD-a hvali Angelu kao “jasnog mislioca”, dok Merkel oči blistaju od zadovoljstva. Američki ju je časopis “Time” iz Berlina, pravodobno prije njezina posjeta, stavio na popis stotinu najutjecajnijih ljudi na svijetu.⁴²

---

⁴⁰ <https://www.spiegel.de/politik/die-koalition-der-unwilligen-a-00e16c50-0002-0001-0000-000046847736?context=issue> (pristupljeno 23.3.2023.)

⁴¹ <https://www.spiegel.de/politik/die-koalition-der-unwilligen-a-00e16c50-0002-0001-0000-000046847736?context=issue> (pristupljeno 23.3.2023.)

⁴² <https://www.spiegel.de/politik/die-koalition-der-unwilligen-a-00e16c50-0002-0001-0000-000046847736?context=issue> (pristupljeno 23.3.2023.)

f) Okvir nemoćne

Slika 13. DER SPIEGEL naslovnica “Angela nemoćna”

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2017-7.html>

NADNASLOV: MERKEL SUMRAK

NASLOV: Naginje li ona?

“Der Spiegel” objavljuje naslovnicu 11. veljače 2017. godine pod nazivom “**Klimatske promjene**”. Šest mjeseci prije općih izbora kancelarka Angela Merkel mora strahovati za svoju moć. Martin Schulz izrastao je u opasnog protivnika. Čovjek SPD-a odiše entuzijazmom koji nedostaje Uniji i kancelarki.

Iznenadni porast popularnosti Martina Schulza u Njemačkoj upalio je novo zvono za uzbunu u Europi. Ovaj bivši gradonačelnik malenog gradića u Njemačkoj i bivši predsjednik Europskog parlamenta prije samo dva tjedna nije imao nikakvih šansi u utrci za nasljednika Angele

Merkel. “U anketama je zaostajao preko 20 % za aktualnom kancelarkom, a njegovi socijalni demokrati uživali su tek 17 % naklonosti birača. No, kao i puno puta dosad u turbulentnoj političkoj karijeri Martina Schulza, izgleda da će se ipak on posljednji smijati.” Naime, prema anketama koje je “Bild” objavio u ponedjeljak, njegovi su socijalni demokrati, prvi put u više od deset godina, popularniji od Merkelinih kršćanskih demokrata. Voljeli je ili ne, Angela Merkel smatrana je favoritom za svoj četvrti mandat, usprkos tome što joj je popularnost uzdrmana izbjegličkom krizom. Schulza već nazivaju i europskim Donaldom Trumpom zbog njegove rastuće popularnosti na društvenim mrežama, a brojne meme i akronim MEGA (Making Europe Great Again) već su postali hitovi. Toga je svjestan i Schulz pa se prigodnim videom i službeno zahvalio svojim pristašama na Redditu.⁴³

Naslovnica prikazuje skamenjenu, bespomoćnu i malu skulpturu Angele Merkel u svom tipičnom kroju sakoa i hlača s prepoznatljivim položajem ruku u obliku “romba” (njezina uobičajena poza s blagim dodiranjem palčeva i prstiju dlanova), kojim je do sada uspješno prebrodila sve krize. Sada više, čini se, nema kamo. Stoji na mjestu i izgleda kao da joj se bliži kraj jer njezino mjesto zauzima ambiciozni Martin Schulz. Iza nje se nalazi pozadina koja prikazuje vrijeme izlaska sunca ili vrijeme sutona. Prikazana naslovnica zanimljivo dočarava situaciju – izbori su tu, Merkel više nema popularnost koju je dosad imala, a sad je dobila jakog protivnika Schulza s kojim SPD uživa popularnost koju nije imao još od 2013., a to puno govori. Da će ovi izbori biti iznimno neizvjesni, svjesna je i sama Angela Merkel. “Nadolazeća kampanja bit će najteža koju sam dosad iskusila”, priznala je Merkel. Također, na naslovnici se može primijetiti i velika fotografija Martina Schulza koji gleda prema Angeli i u nju upire prstom. U prvom je planu vjenčani prsten, što Schulza čini čovjekom “kojemu se može vjerovati”. Istovremeno Schulzova gesta prikazuje desnu ruku zatvorena dlana (koji tako čini šaku) s ispruženim prstom koji služi kao simbolična batina kojom govornik figurativno tjera slušatelje da mu se podčine. Ovaj položaj podsvjesno budi negativne osjećaje jer je preteča “direktnog udarca”, kretnje koju većina primata upotrebljava za napad (Pease, 2008: 45-46). Upravo to namjerava Martin Schulz – direktno udariti,

---

⁴³ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/europa-pred-novim-potresom-angela-merkel-i-njezini-biraci-u-soku-nakon-rezultata-novih-anketa-ovako-nesto-nije-se-dogodilo-u-posljednjih-10-godina-5655391> (pristupljeno 24.3.2023.)

a potom i udaljiti Angelu Merkel s mjesta vladarice Njemačke i EU-a. On očekuje od Merkel da mu se podčini i da bude “po njegovom”.

g) Okvir jake žene

Slika 14. DER SPIEGEL naslovnica “Angela – jaka žena”

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2008-49.html>

NASLOV: ANGELA OBESHABRENA

PODNASLOV: Opasno kancelarkino odugovlačenje u financijskoj krizi

Na navedenoj naslovnici koja je izašla 30. studenog 2008. godine, Angela Merkel prikazana je sama u svom kutu, udaljena od svih. Stoji u obrambenom stavu s prekrštenim rukama. Pritom gleda postrance čime se priopćava zanimanje, dvojba ili neprijateljstvo. U kombinaciji sa

spuštenim ili namrštenim obrvama ili spušenim kutovima usana označava sumnju, neprijateljstvo ili kritički stav (Pease, 2008: 175). Obje ruke prekrížene na prsima znače pokušaj “skrivanja” pred nepovoljnom situacijom. Uobičajena kretnja prekríženih ruku univerzalna je gesta koja označava defenzivno ili negativno raspoloženje. Većina će ljudi odabrati položaj prekríženih ruku da bi izrazila neslaganje s onim što sluša. Dokle god traje kretnja prekríženih ruku, negativno raspoloženje ostaje (Pease, 2002: 66).

Njemački tjednik sugerira na tipičnu kancelarku i njezin prepoznatljiv “merkeln” stav (sačekati s odlukom, ništa ne poduzimati). Nitko ne zna o čemu razmišlja, a može se pretpostaviti da je “Der Spiegel” htio gestom nezadovoljstva, u ovom slučaju prekríženim rukama i namrštenim obrvama, prikazati neslaganje Angele Merkel s onim što čuje od ostalih dužnosnika. No, bez obzira na sve, ona ostaje jaka i dosljedna sebi, a to je ono što joj je svojstveno. Naime, kada je trebalo odlučno reći “ne”, ona je rekla “ne”. Upravo zbog toga “Der Spiegel” ovu naslovnicu naziva “**Madame No**”, “Žena koja uvijek govori ‘ne’”. Taj je nadimak stekla u Bruxellesu u svojem prvom mandatu, za vrijeme prve, a ujedno i najveće krize u eri svoje vladavine. “Der Spiegel” je prikazao Angelu Merkel kao borbenu ženu u zelenom sakou bez ovratnika, koji podsjeća na *military look*.

Također, navodi kako se Merkel morala nositi s novim vladarima, muškarcima koji tek počinju i žele preuzeti svjetsku politiku poput Baracka Obame, Gordona Browna i Nicolasa Sarkozyja. Odjednom se činilo da Merkel tone u njihovoj sjeni. Politikom je dominirao francuski predsjednik Sarkozy koji je Angelu Merkel uzastopno ismijavao. Šaka je stisnuta, ali ostaje u džepu. Sarkozy je Nijemce lukavo gurnuo u dilemu. Poziva na izdašan paket gospodarskih poticaja za Europu. Neke zemlje to mogu financirati samo ako se zaduže više nego što dopušta Ugovor iz Maastrichta. Međutim, Merkel ne želi ublažavanje kriterija iz Maastrichta. Tada bi Nijemci morali platiti više. Oni to mogu bez kršenja Ugovora iz Maastrichta jer su posljednjih godina svoj proračun dobrim dijelom doveli u red. Međutim, Merkel ne želi platiti više, pa ostaje zatočena. Odbije li i jedno i drugo, Sarkozy je može prozivati kao kočnicu Europe, kao ženu s kojom se ne može raditi krizna politika. Svojom “politikom oklijevanja, čekanja, poduzimanja malih koraka”

Merkel je samu sebe izbacila iz igre. “Kao najveće gospodarstvo u EU-u, Njemačka bi trebala imati vodeću ulogu u europskoj borbi protiv recesije.”⁴⁴

Na naslovnici dolazi do izražaja motiv nakita karakterističnog za njemačku kancelarku, a podrazumijeva crni sat s crnim remenčićem, kojem je vjerna godinama. Upravo tim satom “Der Spiegel” prikazuje koliko je Angela Merkel “jaka” i “uvijek vjerna sebi”. Ostaje pri svome, stabilna je, prisebna i staromodna. Kohl je od Europe napravio svoj veliki projekt. Schroeder je gundao da će Europa “rasipati” njemački novac, ali je obično bio spreman otvoriti blagajnu u vrijeme europske krize. Tako je krenula i Merkel. Njezina škrtost Njemačku stavlja na rub, gotovo u izolaciju. Ako ovako nastavi, možda će ostati najmoćnija žena na svijetu, ali je ipak ispred nje desetak muškaraca. I Njemačka će se morati uklopiti u svjetski poredak koji drugi postavljaju. Merkel ne promovira svoj disidentski program, ne izlazi na svjetsku scenu i govori: “Idete u krivom smjeru, radije idite njemačkim putem.” Naprotiv, ona šuti. Svoju politiku vodi tiho i nema hrabrosti nagovarati druge da promijene kurs.

Njemačka je kancelarka zbog svojeg pristupa često kritizirana i neshvaćena. Može se vidjeti kako je u navedenom razdoblju bila okružena muškim vođama punima ambicije. Oni nisu prezali ni pred čim i željeli su “slomiti” lidericu EU-a te zauzeti njezino mjesto. No, budući da je to prošla na početku karijere, Angelu to nije poljuljalo. Odšutjela je i samo radila kako je naumila. Nije imalo smisla išta komentirati. Sve je bilo jasno – muškarci ne vole biti podčinjeni u odnosu na žene. Ovog je puta situacija drugačija. Ona je jaka liderica EU-a koju su do sada svi muški svjetski vođe slušali i obožavali, a sada su došli novi svjetski vođe koji je žele nadvladati i čije povjerenje tek mora steći. Na njoj je veliko iskušenje – kako ostati vođa i ostati pri svome, a istovremeno održati prijateljske odnose s ostalim vođama svjetske politike? Na naslovnici je Angela Merkel prikazana sama, u tamnoj prostoriji, prislonjena na zid. Naslov je napisan crvenim podebljanim slovima pri vrhu naslovnice što sugerira opasnost. U ovom slučaju “Angela obeshrabrena” znači da se nešto sprema. Ispod naslova nalazi se podnaslov napisan malim tiskanim bijelim slovima: “Opasno kancelarkino odugovlačenje u financijskoj krizi”. Bijela boja sugerira nevinost i neutralnost kancelarkina stava prema trenutačnoj situaciji. Nevinost jer Angela Merkel nije kriva

---

⁴⁴ <https://www.spiegel.de/politik/madame-no-a-44e55652-0002-0001-0000-000062332798?context=issue>
(pristupljeno 25.3.2023.)

za novonastalu krizu te neutralnost koja govori da odugovlači i ne reagira. Situacija je posve tipična za nju. Ona promatra, šuti i daje priliku ostalim vođama da se pokažu, a naposljetku će reagirati ona – “krizna kancelarka”, žena koja će prebroditi sve krize i uspješno naći rješenje.

h) Okvir pobjednice

Slika 15. DER SPIEGEL naslovnica “Angela pobjednica”

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2007-47.html>

NASLOV: Zašto se ova žena smije?

PODNASLOV: Raspad velike koalicije

“Der Spiegel” je 18. studenog 2007. godine objavio zanimljivu naslovnici koja prikazuje portret slike Mona Lise koja je prepoznatljiva po svom zagonetnom osmijehu. U skladu s time korištena je foto-karikatura s licem Angele Merkel koja u ruci drži njemačku zastavu. Ovo je očigledna usporedba Angele Merkel s Mona Lisom koja je najtajanstvenija žena na svijetu. Merkel je tek sada, nakon dvije godine provedene na funkciji kancelarke, došla do izražaja i u središte pozornosti. Naime, magazin “Der Spiegel” ovu naslovnici naziva **“Beskrajni kraj”**, a tiče se ostavke vicekancelara Franza Münteferinga (koji odlazi s dužnosti zbog bolesti svoje supruge), jednog od rijetkih istinskih obožavatelja velike koalicije. “Der Spiegel” navodi kako Münteferingova ostavka označava prekretnicu. Nakon njega dolazi Frank Walter Steinmeier. Steinmeierova je karijera možda najstrmija na političkoj sceni Berlina. Bio je upravni pravnik i šef Schröderova ureda, ali nije bio političar. Začudo, dobio je mjesto ministra vanjskih poslova u velikoj koaliciji. Na stranačkoj konferenciji SPD-a u Hamburgu krajem listopada izabran je za jednog od trojice potpredsjednika s najboljim rezultatom, a da se na nacionalnoj stranačkoj konferenciji nije obratio niti jednom riječju. Igrom slučaja dolazi usred zakonodavnog razdoblja, označavajući kraj prvog poluvremena za veliku koaliciju. Sada dolazi drugo, teže, možda čak i lošije vrijeme. Franz Müntefering podnio je ostavku, a SPD se ponovno okupio, zbog čega se promijenila struktura velike koalicije, ali ne baš u korist zajedničke stranke. Uskoro su došli izbori u Hessenu, Donjoj Saskoj i Hamburgu. Merkel se čini pomalo kao majka velike koalicije. Puna je razumijevanja i ljubavi, velika je grliteljica koja drži da nitko ne napusti gnijezdo jer u suprotnom kancelar velike koalicije automatski dobiva suglasnost partnerske stranke. Velika koalicija vjerojatno funkcionira samo s ovakvim tipom kancelara koji stalno obitava u tuđim glavama i tamo njuška misli i osjeća kako bi ih iskoristio. I ona ima dobro opremljene jastučice za igle i ne srami se ubosti.⁴⁵

Njemački tjednik “Der Spiegel” sugerira naslovnicom, na kojoj Angela Merkel značajno u rukama drži njemačku zastavu, novo “njemačko pitanje” koje se odnosi na unutarnju politiku. Što

---

⁴⁵ <https://www.spiegel.de/politik/das-endlose-ende-a-c88025c1-0002-0001-0000-000054002209?context=issue>
(pristupljeno 26.3.2023.)

će sada uslijediti? Hoće li se moći i dalje održati velika koalicija? Motiv je ruke u prvom planu, a prikazano je kako kancelarka Merkel maše njemačkom zastavom, čime se može zaključiti da prikazuje pobjedu. Kao i kod originalne slike na kojoj se nalazi Mona Lisa, priroda je glavni motiv u pozadini. No, na slici na kojoj se nalazi Angela Merkel, “Der Spiegel” je dodao jednog jelena čijim se rogovima pored kancelarkine glave dokazuje njezina moć i mudrost. “Jelen naizgled djeluje kao tipični psihopomp – vodi u nesvjesno. U funkciji prijenosnika koji vodi k dubljim predjelima psihe, on je sadržaj nesvjesnog koji privlači svijest i vodi k novim znanjima i otkrićima.”⁴⁶ No, kamo vodi Angela Merkel? – u zajedništvo, jednakost i slobodu! Ona namjerava Njemačku učiniti “velikom moćnom silom”, a upravo tim putem i ide. Uz jelena je u daljini prikazan i Reichstag (zgrada u Berlinu, sjedište jednog od dvaju domova parlamenta-Bundestaga). “Der Spiegel” time ovu naslovnicu povezuje s kancelarkinom moći u Reichstagu.

Naslov je naveden preko cijele naslovnice, u sredini pri dnu stranice, te je pisan pisanim slovima, pri čemu se pretežno koriste dvije boje – bijela i žuta). “Zašto se ova žena smije?” – glasi naslov. Žutom bojom ističe se riječ “smije”. Bijela je boja korištena da bi se dočarala čistoća i svježina, nevinost, minimalizam i neutralnost. Minimalizam je ono što se vezuje uz Mona Lisu, skromnu djevojku, a takav dojam ostavlja i Angela Merkel. Čistoća i svježina povezuju se s novim razdobljem koje zahvaljujući Merkelinu liderstvu donosi poboljšanje, a neutralnost sugerira tajanstveni osmijeh njemačke kancelarke. Riječ “smije” napisana žutom bojom predstavlja optimizam, sreću i nadu. “Der Spiegel” prikazuje Angelu Merkel kao pobjednicu koja je uspjela u svojim naumima i zahvaljujući kojoj dolaze pozitivna vremena. Naime, podnaslov: “RASPAD VELIKE KOALICIJE” naveden je izuzetno specifično – svaka je riječ u svom retku. Podnaslov se nalazi u lijevom kutu ispod naslovne riječi “zašto”. Napisan je na kancelarkinoj ruci smeđim tiskanim slovima u malom fontu. Smeđa boja označava staromodnost, prijateljstvo, potporu i stabilnost. Njemački tjednik upravo bojama i naglašavanjem riječi podnaslova dočarava ozbiljnost situacije.⁴⁷ Nema više tzv. velike koalicije i pravo je pitanje hoće li je ikada više biti. Merkelina je velika potpora bio dugogodišnji partner i prijatelj Franz Müntefering koji je bio ljubitelj velike koalicije.

---

⁴⁶ <https://filozofskoteoloski.wordpress.com/2017/12/30/jelen/> (pristupljeno 26.3.2023.)

⁴⁷ <https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> (pristupljeno 26.3.2023.)

Cijela je naslovnica prikazana u *vintage* bojama. Slika kao da je izvučena iz otpada što simbolički može značiti da je Angela Merkel obnovljena, a ovo joj je druga godina vladavine u prvom mandatu. Njezina popularnost nikada nije bila veća, a raspad je velike koalicije nije uznemirio. Sada je jača nego ikada. Nedostajat će joj Müntefering. On joj je kao socijaldemokratski veteran uvijek tako dobro objašnjavao SPD, a ona mu je stvarno vjerovala. Merkel je kulturni raskid sa Schröderovom vanjskom politikom učinila svojim zaštitnim znakom, a to je poremetilo ravnotežu ministara vanjskih poslova. Poboljšala je odnose s SAD-om i distancirala se od Rusije i Kine. U Europi je olabavila svoje veze s Francuskom i udvarala se manjim zemljama na istoku.

i) Okvir majke

Slika 16. DER SPIEGEL naslovnica „Mutti Angela”

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2013-37.html>

NASLOV: NOVA SAMODOPADNOST ANGELE M.

PODNASLOV: Angela Velika

„Der Spiegel“ je izdao 9. rujna 2013. godine naslovnici pod naslovom „**Otuđenje**“, koja prikazuje Angelu Merkel kao Katarinu Veliku, svemoćnu vladaricu Rusije (koja je najveći

Merkelin uzor i čiji portret drži u svom uredu). Katarina Velika „rođena je kao Sophie Augusta Frederike von Anhalt-Zerbst u današnjoj Poljskoj, ali je se smatra Njemicom. Postala je ruska carica bez kapi ruske krvi te je od Rusije napravila imperij. Povjesničari je nazivaju ‘zlatnim dobom Ruskog Carstva.’”⁴⁸

Naime, “širenjem državnoga teritorija i aktivnom vanjskom politikom podigla je Rusiju na status europske velesile. Zahvaljujući prosvjetiteljskim idejama, Katarina je stekla veliku popularnost i nadimak ‘majka domovine’.”⁴⁹ “Der Spiegel“ je jako dobro iskoristio Merkelin uzor kako bi je usporedio s Katarinom Velikom. Portal „Poslovni dnevnik“ ukazuje na činjenicu da je kancelarkino djevojačko prezime Kazmierczak. Naime, ne samo da je njezin djed Ludwig Kazmierczak bio poljskog podrijetla (rođen 1896. u Poznanu), nego je njemačka kancelarka umalo bila rođena kao Angela Kazmierczak. Iako je obitelj bila ponosna na poljske korijene, to nije bio slučaj s djedom koji je nakon služenja Njemačkom Reichu emigrirao u Berlin nakon što je Poznan vraćen Poljskoj poslije Prvog svjetskog rata. Ludwig se u Berlinu oženio Njemicom, a njihov sin Horst Kazmierczak otac je Angele Merkel. Obitelj je odlučila sasjeći poljske korijene sredinom 30-ih godina. Iz navedenog se lako može uočiti poveznica istih korijena s ruskom caricom Katarinom Velikom.

Naslov naziva “Nova samodopadnost Angele Merkel” postavljen je lijevo od Merkeline glave. Obilježen je bijelim slovima, dok riječ “samodopadnost” svijetlo-smeđe boje iskače iz naslova. Tako obojena riječ “samodopadnost” sugerira na prizemnost, stabilnost i potporu te opisuje Angelu kao toplu i prijateljsku, praktičnu i staromodnu. “Der Spiegel” vješto koristi neutralne (*vintage*) boje. Upravo pomnim odabirom boja dublje utječe na čitatelja i promatrača.

Njemački tjednik nastoji cijelom naslovnicom prikazati predstojeće izbore za kancelarkin treći mandat, a prikazuje ju kao “najmoćniju do sada” pa se samim time nalazi u prvom planu. Da je liderica, dokazuje i činjenica da ju je “Forbes” 2013. godine proglasio najmoćnijom ženom

---

⁴⁸ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/prica-o-fatalnoj-ruskoj-carici-putin-bi-joj-zavidio-na-moci-s-trona-je-svrgnula-vlastitog-muza-imala-stotine-ljubavnika-a-rusiju-preobrazila-6695694> (pristupljeno 27.3.2023.)

⁴⁹ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=30843> (pristupljeno 27.3.2023.)

svijeta.⁵⁰ “Der Spiegel” je zanimljivo prikazao njemačku kancelarku kao najmoćniju ženu svijeta, stavivši joj na prsa broš s motivom zemaljske kugle.

Bijela slova u naslovu upućuju na “čistoću, svježinu i minimalizam”. Odabirom bijele boje “Der Spiegel” šalje poruku da je Angela Merkel spremna za nove izbore kojima pristupa “čista obraza”. Također, svježa je, obnovljena i spremna na “nove izazove”. S druge strane, minimalizam se tiče predizborne kampanje u kojoj kancelarka koristi svoj utjecaj, a koja je bila jednostavna i glasila „Merkel“.⁵¹ U predizbornoj kampanji 2013. godine, kojom je ostvarila pobjedu, korišten je veliki poster na kojem je prikazan „Merkelin romb“ (po kojem je bila izrazito poznata) te slogan „Znaš me“. Bio je to vrhunac strategije koja se nije oslanjala na sadržaj, već isključivo na osobu. U osmoj godini mandata nijedan drugi kancelar nije imao toliku moć kao Angela Merkel.

Na naslovnici je portret kancelarke Merkel koja se nalazi u pravom planu, a prikazana je kao foto-montaža u pozi Katarine Velike. Pozadina je crna, a korišten je i okvir zlatne boje. Podnaslov “Angela Velika”, kojim se aludira na Katarinu Veliku, ugraviran je zlatnim slovima na zlatnoj podlozi pri dnu naslovnice. Time “Der Spiegel” podsjeća na “zlatno doba” vladavine Angele Merkel koja se do sada pokazala dobrom vladaricom. Zanimljiva je i foto-montaža na kojoj je Merkelina glava namontirana na tijelo Katarine Velike koje ni u čemu nije izmijenjeno. Samo je na Merkelin vrat dodan karakterističan lančić koji uvijek nosi oko vrata. Upravo taj nakit opisuje imidž Angele Merkel po kojem je prepoznatljiva. No, što se tiče nakita, ovdje još privlači pažnju i lančić prikazan u bojama njemačke zastave, baš kao i lenta koja se nalazi preko njezina tijela. Na temelju toga može se zaključiti da njemački tjednik “Der Spiegel” priziva novo “njemačko pitanje” koje se tiče Angele Merkel i predstojećih izbora. Je li za dobitak novog mandata dovoljna Angela Merkel u prvom planu? Naime, dovoljna i je samo Angela koja stoji iza svojeg imena imidžem i brendom. Koliko je Angeli Merkel imidž bitan, prikazuje i sama činjenica zadržavanja suprugova prezimena iz prvog braka ne bi li time ostavila što bolji dojam. Naime, na njemačkom “merkel” znači ‘primjetno’, a “sauer” znači ‘kiselo’. Angela Kisela nikako ne zvuči primamljivo i ostavlja loš dojam. “Der Spiegel” je upravo tim prikazanim nakitom potvrdio koliko je Angeli Merkel bitan

---

⁵⁰ <https://www.sueddeutsche.de/politik/forbes-liste-2013-merkel-die-maechtigste-1.1678473> (pristupljeno 27.3.2023.)

⁵¹ <https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> (pristupljeno 27.3.2023.)

sam imidž i koliko se o njemu brine. Naime, jedino takav cjelokupan proizvod i treba predstavljati Njemačku, a prema svemu sudeći to je – Angela Merkel.

Katarina Velika bila je carica svih Rusa – „Mutti domovine“, a Angela Merkel „Mutti“ Njemačke i cijele Europe. Naime, za rusko plemstvo i građanstvo, Angela toga doba (Katarina Velika) bila je „voljena majka“ svojega naroda. Upravo je u vrijeme njezine vladavine Rusija postala prava europska država, bogata i moćna zemlja. Angela Merkel nije upravljala samo najsnažnijom ekonomskom silom Europske unije, već *de facto* i čitavim EU-om. Upravo je pod njezinom vladavinom, kao i kod Katarine Velike, Njemačka postala bitna europska država te bogata i moćna zemlja.

j) Okvir oproštaja

Slika 17. DER SPIEGEL naslovnica “Oproštaj vječne kancelarke”

Izvor: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2018-40.html>

NASLOV: Što dolazi, kada ode Merkel?

PODNASLOV: Počela je borba za vlast za njezino nasljedstvo

“Der Spiegel” je 29. rujna 2018. godine objavio naslovnicu naziva “U večernjem svjetlu”. U činu otpora, frakcija Unije ustala je protiv kancelarke i izbacila njezina pouzdanika Volkera

Kaudera. Sada je, iza kulisa, izbila borba za vlast oko njihova nasljedstva. Koliko Angela Merkel može izdržati? Na naslovnici je prikazana karikatura ne Angele Merkel, već onoga što je za nju i njezin imidž specifično. Na bijeloj pozadini (zidu) obješen je na vješalici crveni sako koji krojem podsjeća na one Merkeline. No, sako je vidno istrošen, a može se primijetiti da je na desnom rukavu pokrpan plavom tkaninom. Začudo, na naslovnici na vješalici nije obješen njezin omiljeni plavi sako u kojem je najčešće viđena, već crveni. Ukratko, sako je ostavljen da visi na vješalici jer više nije za nošenje. Prikazani crveni sako predstavlja potrošenu energiju, ambiciju i strast, ali i opasnost onoga što dolazi, kao i nagovještaj dolaska mogućeg kancelara iz stranke SPD-a, kojoj je svojstvena crvena boja. "Der Spiegel" je zagonetno ostavio zakrpu plave boje koja znači da će Angela Merkel, unatoč kraju koji joj se bliži, preostalo vrijeme u posljednjem mandatu profesionalno odraditi, uvažavajući povjerenje građana koje joj je dano, a pritom će im kao prava "Mutti" omogućiti daljnju sigurnost.⁵²

Također, na vješalici se može primijetiti nakit karakterističan za Angelu Merkel – lančić koji bi svakodnevno nosila uz sako. Naime, nakit koji je isto tako obješen na vješalici prikazan je u bojama njemačke zastave, čime "Der Spiegel" naglašava novo "njemačko pitanje". Već je poznato da je ovo posljednji Merkelin mandat, a sve već brine vidno izmorena njemačka kancelarka i stanje koje će uslijediti nakon što onda ode. Bliži se kraj jedne ere, ere moćne Angele Merkel, a počinju predizborne kampanje za budućeg kancelara. "Što dolazi, kada ode Merkel?" - naslov je to koji budi emocije. Podebljani naslov crne boje, koji se nalazi ispod karikature koja dočarava ozbiljnost situacije, budi tugu i strah za budućnost. Crnom se bojom ističe Merkelina osobnost, a to je profesionalnost i jednostavnost. Isto tako, podnaslov "Počela je borba za vlast za njezino nasljedstvo" nalazi se na dnu naslovnice ispod sama naslova. Također, crna je boja i prikaz njezine istrošenosti tijekom posljednjeg mandata u drugoj godini. Usto dočarava mističnost i djeluje zastrašujuće zbog pitanja tko će je naslijediti i kako će ubuduće biti.⁵³ Nitko ne zna što slijedi nakon Merkelina četiri mandata i ujedno 16 godina vladanja. Tko je sposoban iz unutarnje politike zamijeniti njezino mjesto i biti uspješan poput nje? Postoji li takav? Kako će nakon nje izgledati

---

⁵² <https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> (pristupljeno 7.4.2023.)

⁵³ <https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> (pristupljeno 7.4.2023.)

EU i hoće li itko imati rješenja za sve krize poput “Mutti”? – Tako glase pitanja mnogih promatrača i čitatelja Der Spiegela, koji drže u rukama navedenu naslovnicu.

Volker Kauder smatran je jednim od najbližih Merkelinih saveznika, poput vođe parlamentarne skupine vladajućeg saveza CDU-a / CSU-a u Bundestagu. No, sada su članovi Kršćansko-demokratske unije (CDU) glasali da ga se pusti. “Za mnoge Kauderovo smjenjivanje s mjesta šefa parlamentarne skupine konzervativne stranke označava početak kraja vremena Angele Merkel kao njemačke kancelarke. Svrgavanje Kaudera pokazuje da Angela Merkel više nema isti autoritet nad Kršćansko-demokratskom unijom kao tijekom prethodnih mandata. Kauder je bio simbol nepokolebljive podrške. Merkel je 13 godina stranku približavala lijevom centru, ostavljajući iza sebe previše birača, saveznika i cjelokupnu demokratsku kulturu. Sada njezina stranka, uzdrmana naslijeđem svoje migracijske politike i rutinskim zanemarivanjem raspoloženja birača od strane vodstva, odbija ići dalje. Izbor Ralpa Brinkhausa za voditelja parlamentarne skupine mogao bi postaviti dinamiku u kretanje koje bi se moglo pokazati teško obuzdanim.”⁵⁴ Merkel se sada mora zapitati je li vrijeme da glasa o povjerenju svom vodstvu prije stranke ili čak za Bundestag. Kancelarka više ne može sa sigurnošću pretpostaviti da ima potporu vlastita naroda. To nije dovoljno da se pravilno vlada.

Brinkhausov uspjeh služi kao obračun za veliku koaliciju, za Merkel, pa čak i za Seehofera koji je također podržao Kauderov reizbor. Njihova pobuna jasan je znak pada Merkeline moći. "Kauder se zalagao za malo više od toga da osigura kancelarovu većinu. Kauder nije bio meta ovog protestnog glasovanja. Merkel i njezin ministar unutarnjih poslova, Horst Seehofer, pozvali su na njegov reizbor. Činjenica da je većina zastupnika donijela drugačiju odluku, jasno upućuje na jednu stvar: Kauder je pušten, ali kazna je bila usmjerena na Merkel i Seehofera. Kancelarka više nema uporište na koje je navikla. Merkel je nastojala dati Kauderu priliku da dostojanstveno odstupi s dužnosti, ali on je tu priliku potpuno propustio. Podržavajući ga unatoč tome, Seehofer i Merkel morat će priznati da su propustili ovu priliku da sačuvaju obraz i, kao drugo, da se čini da stranka ne može zaustaviti vlastiti pad.”⁵⁵

---

⁵⁴ <https://www.dw.com/en/press-review-ally-of-chancellor-angela-merkel-ousted-as-parliamentary-group-leader/a-45641149>(pristupljeno 7.4.2023.)

⁵⁵ <https://www.dw.com/en/press-review-ally-of-chancellor-angela-merkel-ousted-as-parliamentary-group-leader/a-45641149>(pristupljeno 7.4.2023.)

8. ZAKLJUČAK

Konrad Adenauer bio je prvi kancelar novoformirane Savezne Republike Njemačke te je izveo Njemačku iz poslijeratne bijede na put blagostanja. Helmut Kohl zajedno je s francuskim predsjednikom Mitterrandom bio utemeljitelj sporazuma iz Maastrichta kojim je osnovao ujedinjenje Europe. Nakon što se Njemačka ujedinila, trebalo je ujediniti i Europu. Potom je na mjesto kancelara prvi put od ponovnog ujedinjenja Njemačke došla žena – Angela Merkel – koja je odrasla u bivšoj Istočnoj Njemačkoj. Zalagala se za ekonomsku moć, političku suradnju (prihvatanjem novih zemalja) i širenje Europske unije. Njezina se europska politika temeljila na misli: “Bogati smo, bit ćemo još bogatiji, ali dat ćemo i drugima.” Najbitnija je kretnja između robe, ljudi i novaca. Smatrala je da ako Njemačka bude jaka, bit će jaka i Europa, a na taj će način svi biti na dobitku.

Angela Merkel vidjela je rješenje u nedostatku radne snage dajući posao emigrantima. Upravo ti emigranti doprinose zemljama cijele Europe te upotpunjuju njihovu privredu. Njemački tjednik “Der Spiegel” jasno je na svojim naslovnicama prikazao sve krize koje su zatekle Angelu Merkel i zbog kojih je prozvana “kriznom kancelarkom”. Također, prikazao je i način na koji ju je narod gledao. Merkel se pokazala kao “Majka Hrabrost” te ju je “New York Times” 2017. godine proglasio “posljednjom moćnom braniteljicom Europe” zahvaljujući njezinoj politici prema izbjeglicama.⁵⁶

“Der Spiegel” pomoću foto-karikatura Angelu Merkel na većini naslovnica prezentira sarkastično. Pritom se većina naslovnica doticala pitanja unutarnje politike. To i ne treba začuditi s obzirom na to da je “Der Spiegel” njemački tjednik pokrenut s namjerom informiranja svoje nacije o aktualnim političkim temama. Zanimljivo je to što je često na naslovnicama koje su se ticale unutarnje politike uočen motiv njemačke zastave. Ovaj motiv asocira na novo “njemačko pitanje” koje se tiče onoga što njemačka kancelarka namjerava učiniti s Njemačkom. Isto tako, “Der Spiegel” koristi prepoznatljive elemente koji čine Merkelin imidž, što dokazuju naslovnice na kojima upada u oči specifična kancelarkina odjeća (sako i hlače), nakit (ogrlica i sat) te gesta rukama (“Merkel-romb”), a čak je korišten i pojam “merkeln” (postupati kao Angela Merkel, pričekati s odlukom). Uza sve navedeno, “Der Spiegel” je duboko istražio kancelarkinu ličnost te

---

⁵⁶ <https://www.nytimes.com/2017/09/10/world/europe/german-election-primer.html> (pristupljeno 17.4.2023.)

ju je u skladu s time prikazao poput njezina uzora Katarine Velike. Pritom je interpretira i pomoću njezine omiljene plave boje. Ovaj se tjednik uistinu fokusira na boje kako bi što više zainteresirao i privukao “običan puk” te na najbolji način interpretirao naslovnice i situaciju u kojoj se nalazi njemačka kancelarka. Od korištenih boja najviše prevladavaju plava, crvena i bijela. “Der Spiegel” je, koristeći plavu boju, prikazao njemačku kancelarku u raznim krizama kao jaku, moćnu, profesionalnu ženu koja ostavlja dojam sigurnosti i povjerenja. Crvena je često korištena kako u boji kancelarkina sakoa, tako i u novinarskoj opremi (naslovu i podnaslovu), a sugerira na opasnost situacije koja je zatekla Angelu Merkel, a samim time i njemački narod. Kako bi naglasio neke riječi “Der Spiegel” koristi najviše crnu i bijelu boju, a često koristi i kombinacije dviju boja kako bi tekst čitatelju izgledao što primamljivije. Iza toga bi se obično krilo i dvostruko značenje kojim se sugeriraju situacije i bude emocije. Analizirajući njemački politički tjednik “Der Spiegel” i sve 44 naslovnice koje prikazuju njemačku kancelarku Angelu Merkel, objavljene od početka 2005. pa sve do kraja mandata 2021., dobiva se jasan uvid u to kako je prikazana ona i njezin višegodišnji rad. Čitajući ovaj rad može se zaključiti da su Angelu Merkel stvorili mediji te da je ona od političke PR-ovke postala kancelarka. Iza nje stoji mukotrpan rad, što probijanja među muškarcima u stranci, što u građenju imidža. No, naposljetku je uspješno vodila zemlju tijekom nekoliko kriza, uključujući financijski krah 2008., europsku dužničku krizu, priljev izbjeglica 2015. i pandemiju koronavirusa te je zahvaljujući tome, prema magazinu “Forbes”, 11 godina zaredom proglašavana najmoćnijom ženom svijeta. “Portal HRT navodi koliko je napravila Angela Merkel za Njemačku i Europu te da je uistinu lider zaslužan za boljitak govori činjenica da joj je 23. travnja 2023. uručeno najviše njemačko odlikovanje Veliki križ Reda za zasluge. Dosad su to odlikovanje primili samo bivši kancelari Konrad Adenauer i Helmut Kohl, a sve troje političara dolazi iz konzervativne stranke Kršćansko-demokratske unije (CDU).”⁵⁷

Angela Merkel bila je kancelarka 16 godina. Razdoblje u kojem je političarka CDU-a oblikovala cijelu jednu generaciju. Više od četvrtine Nijemaca smije glasovati samo toliko dugo. No, Angela Merkel je, iako vidno iscrpljena, ipak uspjela izgurati svoj posljednji mandat do kraja, a time je došao i kraj ere najmoćnije žene svijeta – Angele Merkel.

---

⁵⁷ <https://vijesti.hrt.hr/eu/angeli-merkel-bit-ce-uruceno-najvise-njemacko-odlikovanje-10686678> (pristupljeno 17.4.2023.)

Popis korištenih kratica

CDU – Kršćansko-demokratska unija (njemački *Christlich-Demokratische Union*)

SPD – Socijaldemokratska partija Njemačke (njemački *Sozialdemokratische Partei Deutschlands*)

FDP – Slobodna demokratska stranka (njemački *Freie Demokratische Partei*)

CSU – Kršćansko-socijalna unija u Bavarskoj (njemački *Christlich-Soziale Union in Bayern*)

GfdS – Društvo za njemački jezik (njemački *Gesellschaft für deutsche Sprache*)

DA – Demokratski uzlet (njemački *Demokratische Aufbruch*)

EU – Europska unija (engleski *European Union*)

9. LITERATURA

- Bollmann, R. (2021) Angela Merkel: Die Kanzlerin und ihre Zeit. München.
- De Vreese, Claes H. (2005) News framing: Theory and typology. John Benjamins Publishing Company, 13 (1), 51-62.
- Entman, R. M. (1991) 'Framing US Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents', Journal of Communication 41(4): 6-28.
- Ferree, M. M. (2006). Angela Merkel: What Does it Mean to Run as a Woman? German Politics & Society, 24(1 (78)), 93-107.
- Floss, D. (2008). Mass Media's Impact on Confidence in Political Institutions: The Moderating Role of Political Preferences. Challenges to Democracy in the 21st Century (1-19). Zurich: National Centre of Competence in Research.
- Hromadžić, H. (2014). Medijska konstrukcija društvene zbilje : Socijalno-ideološke implikacije produkcije medijskog spektakla. Zagreb: AGM.
- Kellner, D. (2003). Media spectacle. London: Routledge.
- Kišiček, G., Stanković, D. (2014). Retorika i društvo, Naklada Slap, Jastrebarsko.
- Kornelius, S. (2014) Angela Merkel: Kancelarka i njezin svijet. Zagreb: Profil International.
- Langguth, G. (2006) Angela Merkel. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Lamza Posavec, V. (2021) Metodologija društvenih istraživanja – temeljni uvidi. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb.
- Mccombs, M. (2004). Setting the Agenda. Cambridge: Polity Press.
- Pease, A. (2002) Govor tijela. AGM. Zagreb.
- Pease, A & B. (2008) Velika škola govora tijela. Mozaik knjiga. Zagreb.
- Rijavec, M., Miljković D. (2002). Neverbalna komunikacija: Jezik koji svi govorimo, Ekološki glasnik d.o.o., Donja Lomnica.
- Skoko, B. (2004). Hrvatska – Identitet, image, promocija. Zagreb: Školska knjiga.
- Skoko, B. (2009). Država kao brend: upravljanje nacionalnim identitetom. Matica hrvatska, Zagreb.

Strömbäck, J. (2008). Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics. Press/Politics Sage Publications , 13 (3), 228-246.

Tabš, S. (2010). Komunikacija – principi i kontekst. Beograd: Clio.

Vukadinović, R. 2005. Teorije vanjske politike. Zagreb: Politička kultura.

Zoonen, L. (2006). The personal, the political and the popular: A woman's guide to celebrity politics. European Journal of Cultural Studies, 9:287.

Internetske stranice:

<https://www.spiegel.de/international/frequently-asked-questions-everything-you-need-to-know-about-der-spiegel-a-789851.html> Pristupljeno 2.2.2023.

<https://www.britannica.com/topic/Der-Spiegel-German-magazine> Pristupljeno 2.2.2023.

<https://www.spiegel.de/international/six-decades-of-quality-journalism-the-history-of-der-spiegel-a-789853.html> Pristupljeno 3.2.2023.

<https://www.theguardian.com/world/2021/sep/22/16-years-in-16-words-the-sayings-that-sum-up-merkels-germany> Pristupljeno 9.2.2023.

<https://www.politico.eu/article/germany-election-angela-merkel-journey-from-madchen-to-mutti/> Pristupljeno 17.2.2023.

<https://www.tagesspiegel.de/politik/keine-polizisten-und-pfleger-cdu-wahlplakate-zeigen-partei-mitglieder-statt-echter-menschen/27395578.html> Pristupljeno 17.2.2023.

<https://www.gloria.hr/gl/scena/price/jedna-je-mutti-nakon-16-godina-europa-ostaje-bez-angele-merkel-skromne-kceri-luteranskog-svecenika-i-prosvjetne-radnice-15104316> Pristupljeno 2.3.2023.

<https://www.dwds.de/wb/merkeln> Pristupljeno 2.3.2023.

<https://www.nd-aktuell.de/artikel/1060269.der-merkelismus-und-die-linke.html> Pristupljeno 9.3.2023.

<https://www.gloria.hr/gl/scena/price/jedna-je-mutti-nakon-16-godina-europa-ostaje-bez-angele-merkel-skromne-kceri-luteranskog-svecenika-i-prosvjetne-radnice-15104316> Pristupljeno 9.3.2023.

<https://www.manager-magazin.de/politik/deutschland/bundestagswahl-angela-merkel-im-rhetorik-check-a-1162412.html> Pristupljeno 11.3.2023.

<https://www.politik-kommunikation.de/politik/worte-auf-der-goldwaage/> Pristupljeno 11.3.2023.

<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/auszeichnung-fuer-angela-merkel-das-schweigsame-rhetoriktalent-a-237138.html> Pristupljeno 11.3.2023.

<https://www.croexpress.eu/10-godina-mutti-merkel-pragmaticna-politicarka-i-dalje-vrlo-popularna/> Pristupljeno 11.3.2023.

<https://www.spiegel.de/spiegel/angela-merkel-essay-ueber-die-mutter-der-nation-a-1191424.html> Pristupljeno 11.3.2023.

<https://www.manager-magazin.de/politik/deutschland/bundestagswahl-angela-merkel-im-rhetorik-check-a-1162412.html> Pristupljeno 11.3.2023.

<https://www.theguardian.com/world/2021/sep/22/16-years-in-16-words-the-sayings-that-sum-up-merkels-germany> Pristupljeno 17.3.2023.

<https://www.gloria.hr/gl/scena/price/jedna-je-mutti-nakon-16-godina-europa-ostaje-bez-angele-merkel-skromne-kceri-luteranskog-svecenika-i-prosvjetne-radnice-15104316> Pristupljeno 17.3.2023.

<https://superwatchman.com/angela-merkel-watch-price/> Pristupljeno 17.3.2023.

<https://www.novolist.hr/novosti/svijet/zaglavilo-i-prije-pocetka-medeni-mjesec-merkel-i-macrona-nije-bas-dugo-trajao/> Pristupljeno 20.3.2023.

<https://www.spiegel.de/politik/ausland/emmanuel-macron-riskanter-flirt-mit-donald-trump-a-1204391.html> Pristupljeno 21.3.2023.

<https://www.vecernji.hr/vijesti/csu-zaostrio-retoriku-protiv-merkel-bavarska-ce-se-boriti-za-gornju-granicu-izbjeglica-1039112> Pristupljeno 21.3.2023.

<https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> Pristupljeno 20.3.2023.

<https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> Pristupljeno 21.3.2023.

<https://www.dw.com/hr/merkel-i-gr%C4%8Dka-posljednji-akord-je-harmoni%C4%8Dan/a-59647535> Pristupljeno 21.3.2023.

<https://www.dw.com/hr/merkel-je-dio-problema/a-18812276> Pristupljeno 21.3.2023.

<https://www.telegram.hr/politika-kriminal/der-spiegel-je-na-naslovnici-objavio-angelu-merkel-kao-majku-terezu-jos-u-ozujku-su-je-prikazivali-kao-hitlera/> Pristupljeno 22.3.2023.

<https://book.hr/zasto-je-golub-simbol-duha-svetoga/> Pristupljeno 22.3.2023.

<https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> Pristupljeno 22.3.2023.

<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/merkel-o-izbjeglickom-valu-2015-bilo-je-to-izazovno-i-potresno-vrijeme-20211030> Pristupljeno 22.3.2023.

<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-erhaelt-nansen-fluechtlingsp> Pristupljeno 22.3.2023.

<https://time.com/time-person-of-the-year-2015-angela-merkel/> Pristupljeno 22.3.2023.

<https://www.vjeraidjela.com/budizam/> Pristupljeno 23.3.2023.

<https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> Pristupljeno 23.3.2023.

<https://www.spiegel.de/politik/die-koalition-der-unwilligen-a-00e16c50-0002-0001-0000-000046847736?context=issue> Pristupljeno 23.3.2023.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/europa-pred-novim-potresom-angela-merkel-i-njezini-biraci-u-soku-nakon-rezultata-novih-anketa-ovako-nesto-nije-se-dogodilo-u-posljednjih-10-godina-5655391> Pristupljeno 24.3.2023.

<https://www.spiegel.de/politik/madame-no-a-44e55652-0002-0001-0000-000062332798?context=issue> Pristupljeno 25.3.2023.

<https://filozofskoteoloski.wordpress.com/2017/12/30/jelen/> Pristupljeno 26.3.2023.

<https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> Pristupljeno 26.3.2023.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/prica-o-fatalnoj-ruskoj-carici-putin-bi-joj-zavidio-na-moci-s-trona-je-svrgnula-vlastitog-muza-imala-stotine-ljubavnika-a-rusiju-preobrazila-6695694> Pristupljeno 27.3.2023.

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=30843> Pristupljeno 27.3.2023.

<https://www.sueddeutsche.de/politik/forbes-liste-2013-merkel-die-maechtigste-1.1678473> Pristupljeno 27.3.2023.

<https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> Pristupljeno 27.3.2023.

<https://www.kreativna.net/znacenje-boja/> Pristupljeno 7.4.2023.

<https://www.dw.com/en/press-review-ally-of-chancellor-angela-merkel-ousted-as-parliamentary-group-leader/a-45641149> Pristupljeno 7.4.2023.

<https://www.nytimes.com/2017/09/10/world/europe/german-election-primer.html> Pristupljeno 17.4.2023.

<https://vijesti.hrt.hr/eu/angeli-merkel-bit-ce-uruceno-najvise-njemacko-odlikovanje-10686678> Pristupljeno 17.4.2023.

10. PRILOZI

a) Okvir sukoba

DER SPIEGEL

Nr. 38/21.9.06
Deutschland 3,70 €

**Die
Kandidaten**

SPIEGEL-Doppelporträt
von Angela Merkel &
Frank-Walter
Steinmeier

Aber bitte nicht wieder so.

DEUTSCHLAND VOR DER WAHL

www.spiegel.de

Der fürchterliche Freund

Präsident Erdogans Feldzug
gegen Freiheit und Demokratie

Colombien
Wie der BND verbündete
Staaten assignierte

Bundespräsident
Joachim Gauck macht
es alles recht

Barack Obama und Boko Haram
„Liebe kann per
Sprache stattfinden“

DER SPIEGEL

Nr. 23
4.6.2016

Geht's noch?

Die Kanzlerin und ihr Seehofer:
Eine eitle Feindschaft wird zur Gefahr für das Land

Weltweit
Chinas Jagd auf deutsche
Hightech-Firmen

Herforschung
Das Geheimnis
der Intelligenz

Fußball
Wie sich die Nationalmannschaft
von DFB entfernt

DER SPIEGEL

WOLFF
BRUNNEN
VERLAG
GmbH
Köln
www.der-spiegel.de

„Quadratwurzel
oder Tod“

Die ungeliebten Nachbarn

WIE DIE POLEN EUROPA NERVEN

© 2005 Spiegel-Verlag

DER SPIEGEL

Nr. 26
22.6.2017

Das
vergiftete
Erbe des
Helmut Kohl

KAMPF
UM
EINEN
TOTEN

Wahl
Die erstarrliche Macht
der Angestellten

Trump bestirbt
Das gefährliche Spiel
der neuen Rechten

SPEZIELL-Gespräch
Philosoph Sietendyk: „Die
hohe Kunst der Anständigkeit“

DIE LAGE DER NATION

Wie wir leben, wie wir denken:
Ein Heft über Deutschland

Ralf Kersch
Nach Zollelerer
Besch möchte mit

LITERATUR SPIEGEL, nennt auf
Brecht, Döblin, Fontane –
ndina, ihr Klassiker!

Aufwachen!

Der Kampf ums Kanzleramt:
Worum es geht. Wer es kann.

Reportage über sieben Jahre
Faschismus-Mitläufer:
„Papa hat die Vergewaltiger“

Kaputttes Land:
Wie Deutschlands
Artenvielfalt zerstört wird

Bei diskriminierten Mätern:
Worum Innenminister so
oft das Rechte tun haben

DER SPIEGEL

Nr. 48
23.11.2017

STUNDE NULL

Land ohne
... Richtung
... Einigkeit
... Kanzlerin?

Die neuen Dänen
Wie Løkke und Poulsson
die Gesellschaft verändern

Besuchzeit
Die Schaffner werden
nie so oft operiert

Literatur Special
Die BEcher
des Jahres 2017

Verlierer an die Macht!

Die Kleine Koalition -
was sie anrichten und bewirken könnte

Stören
Kohls Ehrenwort:
eine komplette Lüge?

Verbrechen
Wie ein Fernsehclowd seine Tochter
zu Kitzbrocheneren umbildet

Zukunft des Rechts
Die Sucht Mehl,
das Risiko steht.

Wer rettet den Westen?

Es geht um Freiheit und Demokratie –
Merkel braucht Hilfe, doch Deutschland versagt

Ex-FBI-Chef im SPIONAGE-Skandal
James Comey: Donald Trump
regiert wie ein Mafia-Boss

• 2016 im Rampenlicht
Der jamaikanische
Grenzläufer Julian Nalsett

Philosophie-Freud über die Zukunft
Gesellschaftliche Werte
statt Karriere

b) Okvir ratnice

KALTE KRIEGER

Geschichte einer Machtprobe: Wie Merkel und Putin Europa an den Rand des Abgrunds brachten

Aufklärung
Das schwarze Geschäft mit den 50-Jährigen

Schmachten
Google-Konkurrenz: Was kann Quant?

Irish Chef for Mass
„Elektroniker sind sexy“

DER SPIEGEL

Nr. 2
7.1.2017

Bedingt wehrhaft

WIE DIE DEMOKRATIE IHRE BÜRGER SCHÜTZEN KANN

c) Okvir liderice

DER SPIEGEL

Nr. 13
21.3.2016

Wie Europäer auf die Deutschen blicken

THE GERMAN ÜBERMACHT

Vorwärts o. auch
Ein Mittelfleger
erregt die Republik

Wasserecht
Smartphones können
süchtig machen

Somit „Deutschland 2030“
Warsaw unser
Wahlband geföhndet ist

DER SPIEGEL

Nr. 37
10.9.2016

DIE ENTRÜCKTEN

WIE SPÄTE KANZLER IHR VOLK VERLIEREN

Feilkauf
Ceta: Besser als TTIP,
aber nicht gut genug

„Arde classa Germani“
Sie wollen helfen und
werden bombardiert

Pariser
Inberrail 2016: Schlarfes,
grenzenlos, jung

DER SPIEGEL

Nr. 48
21.11.2020

Kampf ums Fest

Wie sich Weihnachten noch retten lässt

Der Wireclan

Ex-Chef Braun: Mitverschwörer oder rüdtlicher Idiot?

d) Okvir spasiteljice

DER SPIEGEL

Nr. 39
19.9.2015

Gernot Klippel/Abt. 2
Die Krankenkassen
des Andreas Lubitz

Tagbücher
Wie Astrid Lindgren im Krieg
Pippi Langstrumpf erfand

Charlie Hebdo
Zeichner Luz: „Mitleid
hat etwas Vernichtendes“

Die deutsche Frage

Wie gehen wir mit Migranten um?
Die Flüchtlingskrise gefährdet Merkels Kanzlerschaft

Inhalt

Korruption bei Döhlagen: Wie der deutsche Traditionskonzern Seacore besticht

Historische Ethik

Hilft Mein Kind bei Hasen?

LITERATUR SPIEGEL

Bücher, die glücklich machen

e) Okvir izdajice naroda

DER SPIEGEL

NOVEMBER 2009
ISSN 1151-7464
www.der-spiegel.de

DR. MERKELS GESUNDHEITSREZEPT

**Operation gelungen,
Patient pleite**

www.der-spiegel.de

DER SPIEGEL

Nr. 19
2.5.2015

DER VERRAT

BND und Bundesregierung gegen deutsche Interessen

MICH vs. PASCHE
Die Geschichte einer
schrecklichen Familie

GRINOLDI
Eine Software erlöst
Angst und Freude

SPIEGEL GEHTEN
Martin Walser über
Schande, Schuld und Sühne

DER SPIEGEL

Nr. 12
19.3.2016

Aufstand der Wutbürger:

» **IHR DA OBEN
BELÜGT
UNS DOCH ALLE** «

Schwärze der EU
Anschläge von Paris die
Spur der Tabakoffen

Managers sind Meckler
Verständnis und fünf
Kinder – das geht!

Erklärung
Wie kommt wirklich gutes
Essen auf den Tisch?

Der Preis der Macht

Kalter Weltkrieg
Die US-Regierung schwächt die
Dollar und bedroht Deutschland

Politische Korruption
Untergründet Merkel die
Freiheit der Kunst

Gelbeschen Texting
Wann Tessaigel riskante
Sollten verschicken

f) Okvir nemoćne

Gesundheit
Wie gefährlich
ist Fleisch?

Erziehung
Kanzlerin will darüber
bestimmen, was Schüler lernen

LITERATUR
Hilfs, Allende, Kurrer,
Glavinic u.v.m.

DER SPIEGEL

Nr. 7
11.2.2017

MERKELDÄMMERUNG

Kippt sie?

Frank-Walter Steinmeier
Ein Mann, der mit seiner
Bescheidenheit prahlt

Wie man sich selbst
Wie man aus eigener
Kraft reich wird

Lebensweisheiten
Sex, Macht, Eifersucht – die
Kunst des intimen Gesprächs

DER SPIEGEL

Nr. 21
18. 5. 2019

NACH IHR DIE FINSTERNIS

Angela Merkels apokalyptischer Blick auf die Lage der Welt

Ist Österreichs Vizekanzler käuflich?
Was geheime Videos über FPÖ-Chef Strache verraten

DER SPIEGEL

Nr. 24
14.06.2010

Aufhören!

MIT SPIEGEL TV-
DOKUMENTATION

DAS SOMMERMÄRCHEN 2006

DER SPIEGEL

Nr. 28
4.7.2011

Die Trümmerfrau

Scheitert der Euro,
scheitert Merkels Kanzlerschaft

IM VISIER DER US-GHEIMDIENSTE

Abgehört: DER SPIEGEL

Zerrüttung

Was es für Deutschland heißt, Donald Trumps Feind zu sein

Italien

Das leuchtende Hühnerfleisch,
das wahre Hühnerfleisch

Antrag im Internet

Tricolore Geschäfte mit
größtenteils Erwartungen

Wahl-Ebene

Russischer Trainer Tschernychow:
»Lew macht vieles besser als andere«

h) Okvir pobjednice

DER SPIEGEL

19.07.2011
ISSN 1151-2043
www.spiegel.de

DER SPIEGEL

Nr. 39a
26.9.2017

Sie sind da

Nach der Wahl: Die AfD überrollt die Volksparteien

SPiegel-Gespräch
Nazi-Jäger Kurt Schewer:
„Gerechtigkeit? Nein.“

Netzwelt und neue Jobs
Se gelingt der Wandel
zur digitalen Gesellschaft?

Medizin
Wie die moderne Ernährung
den Darm ruiniert

i) Okvir majke

Generation Merkel

Unkritisch, ehrgeizig, unpolitisch?
Die jungen Deutschen zwischen 18 und 30

Jochen Gauck
Der Menschenfänger im
Dienst der Kanzlerin

Josef Gode Jindel
Luxemburgs trickreicher
Steuergeliebter

Viruelle Sechsstunde
Das Smartphone als
medizinischer Helfer

j) Okvir oproštaja

DER SPIEGEL

Nr. 26
23. 6. 2018

Justi-Chief Starke in 2-Minuten
Der menschliche Baustein
der Autonomiestrategie

Stark in Berlin
Wenn digitale Fotos, Videos
und Erinnerungen zerfallen

Fußball-WM
Toni Kroos - Löwe
unstrittiger Talentsgeber

Was kommt, wenn Merkel geht?

Der Machtkampf um ihr Erbe hat begonnen

Wegweiser
Die Frau verliert
Christine Ronaldo

Schwergewicht
Das Drama der
Alkohol-Galgen

LITERATUR SPIEGEL
Frankfurter Sachsen:
Die Bücher des Herbstes

FRANZIS ALLIANT
Amerikas Pakt
mit den Taliban

EL'DARIN-BAGGI
Die letzten Sekunden
vor dem Einsatz

WOLFGANG GÖTTSCHEW
Verstehen Sie
die Kriege noch?

16 JAHRE ANGELA MERKEL

Geschafft.

- Die Ära der vergessenen Chancern
- Wie das Amt sie verändert hat – und sie das Land
  - Merkel und die Männer
- Die weiche Seite der Machtpolitikerin